

TRENDOVERZICHT 2020

Focus op de strategische thema's en demografische ontwikkelingen

Datalab, eenheid Informatie
juni 2021

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Samenvatting	5
1. Bevolkingsontwikkeling.....	7
<i>Apeldoorn groeide verder naar bijna 165.000 inwoners en groeide sneller dan voorspeld.....</i>	7
<i>Het vestigingssaldo van 18-24 jarigen weer negatief; het ‘demografisch lek’ is niet gedicht.</i>	8
<i>Apeldoorn is nog altijd aantrekkelijk als vestigingsplaats voor mensen met kinderen</i>	8
<i>Steeds meer Apeldoorners met een migratieachtergrond.....</i>	9
<i>De ontgroening zette door, maar vertraagde de laatste jaren iets</i>	10
<i>Verwachte bevolkingsontwikkeling naar boven bijgesteld.....</i>	11
<i>In Apeldoorn wonen weer meer 20-ers</i>	11
<i>De vergrijzing zette door: ruim 35.000 65-plussers op 1 januari 2021, 21,4% van de bevolking</i>	11
<i>Groei 65-plushuishoudens: een veranderende woningbehoefte</i>	12
2. Wonen in de comfortabele gezinsstad.....	13
<i>De huizenprijzen in Apeldoorn stegen sterk.....</i>	13
<i>Woonlasten in Apeldoorn rond gemiddelde</i>	14
3. Leven in Apeldoorn	15
<i>Apeldoorners oordelen erg positief over het wonen in Apeldoorn.....</i>	15
<i>Woon aantrekkelijkheid Apeldoorn volgens Atlas voor Gemeenten nagenoeg stabiel</i>	15
<i>Apeldoorn is als grote gemeente relatief veilig</i>	16
<i>De sociale cohesie is in Apeldoorn behoorlijk voor een grote gemeente</i>	16
<i>Inwoners volgens BuurtBelever tevreden met het leven in Apeldoorn</i>	17
<i>Imago van Gemeente Apeldoorn</i>	17
4. Politieke verhoudingen	19
<i>Politieke verhoudingen in Apeldoorn redelijk stabiel</i>	19
5. Onderwijs en opleiding	20
<i>Aantal leerlingen basisonderwijs stabiliseert, studenten hoger onderwijs neemt licht toe.....</i>	20
<i>Opleidingsniveau inwoners Apeldoorn.....</i>	21
6. Economie en arbeidsmarkt van de ondernemende stad	22
<i>Verdere stijging van het aantal banen in Apeldoorn.....</i>	22
<i>Effecten corona.....</i>	24
<i>Terugloop veeteeltbedrijven stopt.....</i>	24
<i>Apeldoorn gestegen op de ranglijst economische prestaties</i>	25
<i>Apeldoorn gestegen op de Sociaal-economische Index van Atlas voor Gemeenten.....</i>	26
<i>Inkomen van huishoudens in Apeldoorn vergelijkbaar met Nederland</i>	26
<i>Aantal bijstandsuitkeringen daalt weer na een sterke stijging bij uitbraak Coronavirus</i>	26
<i>In 2020 is de werkloosheid in Apeldoorn toegenomen.....</i>	27
<i>Ook het aantal werkzoekenden zonder dienstverband nam weer toe</i>	28
<i>Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen stabiliseert zich</i>	28
7. Toerisme en vrije tijd	29
<i>De werkgelegenheid in de sector Vrijetijd in Apeldoorn is gekrompen in 2020.....</i>	29

	<i>Toerisme in Gelderland in Coronatijd.....</i>	29
	<i>Het aantal bezoekers van attracties stijgt door in 2019.....</i>	29
	<i>Sportdeelname blijft gelijk.....</i>	30
8.	Duurzaamheid.....	32
	<i>Apeldoorn wordt steeds duurzamer</i>	32
	<i>Het aantal kg huishoudelijk restafval in Apeldoorn was relatief laag en neemt al jaren af</i>	32
	<i>Het energieverbruik van Apeldoornse huishoudens was gemiddeld.....</i>	33
	<i>Steeds meer oog voor comfortabel en duurzaam wonen.....</i>	34

Inleiding

Het *Trendoverzicht 2020* geeft een beeld op hoofdlijnen van heel Apeldoorn met de focus op de strategische thema's: Comfortabele Gezinsstad, Ondernemende Stad, Toeristisch Toplandschap en Duurzaamheid. De demografische ontwikkelingen zijn dit jaar als apart hoofdstuk in dit trendoverzicht opgenomen. De trends over de bevolkingsontwikkeling ondersteunen de uitgangspunten in de Woonagenda.

In dit rapport zijn de meest recente beschikbare cijfers meegenomen. In de meeste gevallen zijn dit de cijfers van 2020, soms zijn de meest recente beschikbare cijfers van een eerder jaartal. De nieuwste bevolkingsprognose van ABF Research, Primos 2020, is als basis gebruikt voor de bevolkingsprognose en daarvan afgeleide prognoses. Dit jaar zijn de werkgelegenheidscijfers vanwege de Coronavirus van een ander meetmoment dan eerdere jaren. Helaas is het hierdoor mogelijk te vroeg om de impact van Corona op de werkgelegenheid inzichtelijk te krijgen. Om toch een beeld te kunnen geven van de ontwikkeling van de werkgelegenheid, gebruiken we ook totalen van een meting die dicht bij de meetmomenten van eerdere jaren ligt.

Vorig jaar schreven we over de mogelijke invloeden van het Coronavirus op de trends die we in het rapport beschrijven. Tot nu toe lijkt het virus niet voor grote cijfermatige veranderingen in de cijfers te resulteren. In sommige gevallen komt dat doordat de cijfers van voor of van het begin van de uitbraak van het virus stammen en de impact moeilijk te meten is. Het kan ook zijn dat de steunpakketten van de overheid de gevolgen nu dempen en dat die later tot uiting komen. Of dit het geval is zullen toekomstige edities van dit rapport uit gaan wijzen.

Samenvatting

In Apeldoorn woonden eind 2020 bijna 165.000 inwoners. Ten opzichte van het begin van het jaar is dit aantal met bijna 1.000 personen gegroeid.

Het aantal overlijdens is in 2020 beduidende groter dan de afgelopen jaren, zeer waarschijnlijk veroorzaakt door het Coronavirus. Vergeleken met eerdere jaren is de natuurlijke aanwas (geboorten minus overlijdens) daardoor ook sterker negatief. Ondanks dat blijft het aantal inwoners van de gemeente dus toch groeien. Dit komt, net als de afgelopen jaren, doordat er veel meer mensen in Apeldoorn zijn komen wonen dan dat er uit de gemeente weggetrokken.

Apeldoorn trekt veel mensen van buiten de gemeente aan, vooral de groep mensen in de leeftijd van 25 tot 55 jaar. Daarnaast zien we ook dat er steeds meer mensen met een migratieachtergrond in Apeldoorn komen wonen. Doordat de eigen inwoners steeds ouder worden, neemt het percentage ouderen in de gemeente ook toe. Nu is ruim 21% van de inwoners van Apeldoorn 65 jaar of ouder. De verwachting is dat dit percentage de komende jaren steeds groter zal worden (28% in 2040). Van de groep ouderen wordt het aandeel met een leeftijd van 75 jaar of hoger ook steeds groter en daarmee samenhangend ook het aantal alleenstaanden. Dit betekent dat er in de toekomst steeds meer vraag zal komen naar gelijkvloerse woningen.

In 2020 kostte een woning in Apeldoorn gemiddeld € 316.000. Dit is lager dan de gemiddelde verkoopprijs in Nederland, maar wel een groei van 10% ten opzichte van 2019. Deze groei wordt veroorzaakt door de sterke vraag naar woningen. Ook op de huurmarkt zien we die aantrekkende vraag terug: het gemiddeld aantal reacties op een vrijgekomen sociale huurwoning is hoger dan ooit en de slagingskans juist laag.

Dat de vraag naar een woning in Apeldoorn groot is, komt mede doordat het prettig leven is in de gemeente. Het overgrote deel van de inwoners is tevreden met de woning en gemiddeld genomen scoort het leven in Apeldoorn een 7,6.

Vergeleken met andere grote gemeenten scoort Apeldoorn vooral goed op het gebied van veiligheid en de nabijheid van natuur. Het eerste zien we ook terug in de cijfers: het aantal misdrijven per 1.000 inwoners nam de afgelopen 10 jaar met 40%, een sterkere daling dan het Nederlandse gemiddelde. Dat Apeldoorn goed scoort op de nabijheid van natuur komt ook terug in het imago van de gemeente: veel volwassen Nederlanders noemen groen/natuur en goede recreatiemogelijkheden als kenmerkend voor Apeldoorn.

De afname van aantal leerlingen in het basisonderwijs lijkt zich te stabiliseren. De verwachting is dat het aantal kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar over enkele jaren licht zal gaan toenemen. Het is daarom niet ondenkbaar dat dit ook voor het aantal basisschoolleerlingen geldt. Ook het aantal in Apeldoorn wonende jongeren dat middelbaar- of hoger beroepsonderwijs volgt of studeert aan de universiteit stijgt, net als de afgelopen jaren, verder.

De verwachting bij het schrijven van dit rapport was dat het Coronavirus in veel gevallen zou zorgen voor het doorbreken van de trends van afgelopen jaren, met name op het gebied van economie. Vooralsnog lijkt dat niet het geval. Het aantal banen in Apeldoorn blijft stijgen, net als het aantal ondernemingen. Ook vergeleken met andere grote gemeenten doet Apeldoorn het economisch goed: qua economische prestaties stijgt Apeldoorn 5 plekken naar de 18^e positie en op de sociaal-economische index is Apeldoorn terug te vinden op plek 9.

We zien het aantal bijstandsuitkeringen wel stijgen bij het uitbreken van de Coronacrisis in maart. Echter zien we vanaf juni 2020 weer een daling, die de laatste maanden van 2020 lijkt te stabiliseren en op het niveau zit van eind 2019.

Naast het aantal bijstandsuitkeringen zien we ook het werkloosheidspercentage en WW-uitkeringen, na een daling vanaf 2014, weer toenemen. Hetzelfde geldt voor het aantal werkzoekenden zonder

dienstverband. Dit geldt voor zowel Apeldoorn, als ook voor de omringende grote gemeenten en het Nederlandse gemiddelde.

Een van de sectoren waarop het Coronavirus veel invloed heeft gehad is het toerisme. We zien het aantal arbeidsplaatsen in Apeldoorn in deze sector dalen. Het aantal gasten dat Gelderland bezocht is 22% minder dan vorige jaar. Het aantal gasten concentreerde zich sterker dan voorheen vooral in de zomermaanden, wat te maken heeft met de lockdown en het toenemend aantal besmette personen in de overige maanden van het jaar.

Apeldoorn doet het goed op het gebied van duurzaamheid. Het aantal kilo's huishoudelijk restafval in Apeldoorn was relatief laag en neemt al jaren af. Daarnaast daalde ook het energieverbruik de afgelopen jaren gestaag, al lijkt de daling van het elektraverbruik in 2019 te stabiliseren.

Resumerend kunnen we concluderen dat 2020 een jaar was dat, ondanks de Coronacrisis, op veel thema's niet veel afweek van de trend die de afgelopen jaren is ingezet en dat Apeldoorn het vergeleken met andere grote gemeenten goed doet. Of dat enkel komt door alle steunmaatregelen van de overheid zal nog moeten blijken.

1. Bevolkingsontwikkeling

Apeldoorn groeide verder naar bijna 165.000 inwoners en groeide sneller dan voorspeld.

In 2020 groeide Apeldoorn verder naar 164.785 inwoners. In onderstaande tabel is te zien dat dit met name kwam door het vestigingssaldo van 1.214, wat overigens wat lager lag dan de afgelopen 2 jaren. Samen met een negatieve natuurlijke aanwas (-242) kwam de netto bevolkingsgroei in 2020 op 959. Deze negatieve natuurlijke aanwas is sterker negatief dan de afgelopen jaren. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een (historisch) hoog sterftecijfer, wat waarschijnlijk samenhangt met de Coronapandemie die begin 2020 in Nederland de kop opstak en een hoger sterftecijfer tot gevolg heeft.

De Apeldoornse bevolkingsgroei verliep sneller dan de prognoses voorspelden. Dit was de vorige jaren ook het geval. Primus 2020 prognose schatte de Apeldoornse bevolkingsomvang op 1 januari 2021 bijna 500 lager in dan het werkelijke aantal.

Tabel 1: Loop van de bevolking gemeente Apeldoorn

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inwoners per 1 januari	158.106	159.051	160.053	161.139	162.431	163.826
Geboorten	1.574	1.560	1.505	1.510	1.514	1.538
Overlijdens	1.530	1.579	1.526	1.582	1.605	1.780
Natuurlijke aanwas	44	-19	-21	-72	-91	-242
Vestiging	6.364	6.867	7.081	7.132	7.178	7.509
Vertrek	5.487	5.825	5.953	5.774	5.704	6.295
Vestigingssaldo	877	1.042	1.128	1.358	1.474	1.214
Saldo administratieve correcties	24	-21	-21	6	12	-13
Netto groei aantal personen	945	1.002	1.086	1.292	1.395	959
Inwoners per 31 december	159.051	160.053	161.139	162.431	163.826	164.785
% man	49,6%	49,7%	49,7%	49,8%	49,8%	49,9%
% vrouw	50,4%	50,3%	50,3%	50,2%	50,2%	50,1%

Bron: BRP gemeente Apeldoorn

De verhouding man/vrouw is in de afgelopen jaren naar elkaar toe gegroeid. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat de natuurlijke aanwas van mannen minder sterk negatief is dan dat van de vrouwen. Overigens is het aandeel mannen en vrouwen dat zich in Apeldoorn vestigde in de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven (53% respectievelijk 47%).

Van alle huishoudens in de gemeente was ongeveer 33% een gezin (een huishouden met kinderen). Dit aandeel is ten opzichte van 2015 met ruim 1%-punt afgenomen, terwijl het aandeel eenpersoonshuishoudens met bijna 2%-punt is toegenomen (van 34,4% in 2014 naar 36,1% in 2020). Het aandeel stellen (meerpersoonshuishouden zonder kinderen) is met ca 31% in de afgelopen 5 jaar stabiel gebleven.

De bevolkingsgroei werd mede mogelijk gemaakt door een toename van de woningvoorraad. Begin 2014 stonden er volgens het CBS 69.507 woningen in Apeldoorn. Begin 2021 (7 jaar later) bedroeg dat 74.182. Dat is een netto groei van gemiddeld ruim 675 woningen per jaar.

Vergeleken met Nederland als geheel (+2,9%) kende Apeldoorn met +3,6% een grotere relatieve bevolkingsgroei over de periode 2016 tot 2021. Vergeleken met de andere grote gemeenten rondom

Apeldoorn groeide Apeldoorn in deze periode alleen sneller dan Deventer (2,4%) en Nijmegen (3,1%). De andere grote gemeenten lieten allemaal een grotere groei zien: Arnhem +5,6%, Ede +5,4%, Nijmegen Zwolle +3,9%. (bron: CBS)

Het vestigingssaldo van 18-24 jarigen weer negatief; het ‘demografisch lek’ is niet gedicht.

In 2020 was het vestigingssaldo van de 18-24 jarigen met -120 negatief. Een jaar eerder was dit nog positief, het demografische lek leek toen gedicht. Dat blijkt nu dus van korte duur: er komen weer minder 18-24 jarigen naar Apeldoorn dan er uit Apeldoorn vertrekken. Dit was overigens in de jaren voor 2017 ook het geval. De jaren 2017 en 2019, de jaren met een positief vestigingssaldo, lijken daarom eerder uitzondering dan regel te zijn.

De oorzaak van het negatieve saldo was een behoorlijke daling van het aantal vestigers in Apeldoorn ten opzicht van 2019. In 2019 vestigden zich er nog 1.520 18-24 jarigen uit Apeldoorn, in 2020 is dit aantal gedaald naar 1.367. Doordat het aantal vertrekkers met 40 personen is gestegen, is het vestigingssaldo omgeslagen van een positief naar een negatief saldo.

Net als vorig jaar kwam circa de helft van de vestigers uit Oost Nederland (namelijk 52%). Net als vorig jaar was het vestigingssaldo voor deze groep positief (+50). Het vestigingssaldo vanuit West-Nederland is nog steeds negatief (-200). Gezien de regio's van bestemming (b.v. Groningen, Enschede, Amsterdam, Utrecht, Nijmegen) speelden studiemotieven bij het vertrek van mensen binnen deze leeftijdsgroep waarschijnlijk een grote rol, al blijft een groter deel van de jongeren dat gaat studeren mogelijk thuis wonen om hogere studie- en huisvestingskosten te voorkomen.

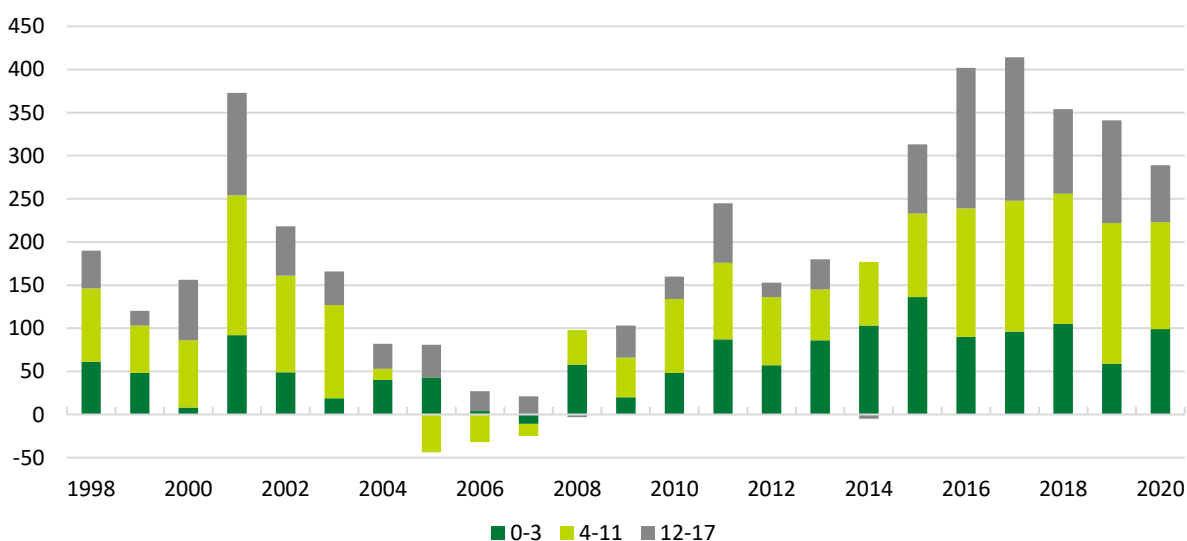
Van de 18-24 jarigen, die zich in 2020 in Apeldoorn vestigden had 63% een Nederlandse achtergrond, 11% een westerse migratieachtergrond en 26% een niet-westerse migratieachtergrond. De belangrijkste landen van herkomst waren Nederland (929 personen), Syrië (55), Turkije (52 personen), Polen (25), Nederlandse Antillen (21) en Vietnam (19 personen).

Apeldoorn is nog altijd aantrekkelijk als vestigingsplaats voor mensen met kinderen

Evenals in voorgaande jaren was het vestigingssaldo, in vergelijking met de andere leeftijdsgroepen, het hoogst voor de leeftijdsgroepen 25-39 jarigen (+572) en 0-17 jarigen (+266). En net als de afgelopen jaren was het vestigingssaldo van Oost- Nederland het grootst voor deze leeftijdsgroepen samen. Het vestigingssaldo van 0-11 jarigen vanuit Oost-Nederland was positief, maar wel beduidend lager dan uit West-Nederland (respectievelijk +141 ten opzichte van +57).

Op basis van deze cijfers mag worden geconcludeerd dat Apeldoorn (nog altijd) aantrekkingskracht uitoefent op mensen met kinderen. In onderstaande figuur is de positieve ontwikkeling van de afgelopen jaren goed te zien.

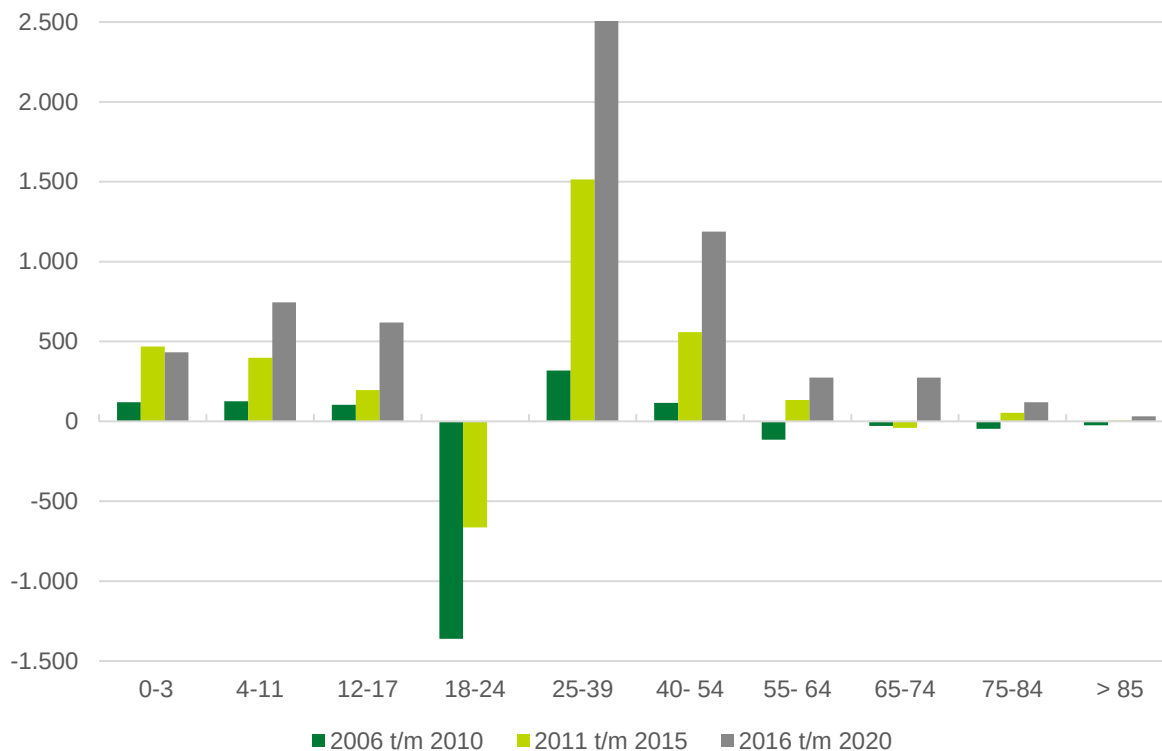
Figuur 1: Vestigingssaldo kind naar leeftijd gemeente Apeldoorn

Bron: BRP gemeente Apeldoorn

In de onderstaande grafiek worden voor vijfjaarsperioden de vestigingssaldi van verschillende leeftijdsgroepen weergegeven. Het is goed te zien dat het vestigingssaldo van de 25-39 jarigen en jongste leeftijdsgroepen over de jaren flink is gegroeid. Daarnaast valt op dat het vestigingssaldo van de 55-plussers ook steeds verder toeneemt. Ook duidelijk is de afname van het negatieve vestigingssaldo van de 18-24 jarigen af te lezen.

Figuur 2 Vestigingssaldo naar leeftijd gemeente Apeldoorn

N.B. in de periode 2016-2020 is het saldo voor de leeftijdsgroep 18-24 jaar precies 0, waardoor er geen grijze balk zichtbaar is.

Bron: BRP gemeente Apeldoorn

Steeds meer Apeldoorners met een migratieachtergrond

Er wonen (relatief en absoluut) steeds meer mensen met een migratieachtergrond in Apeldoorn. Dat wil zeggen, mensen van wie minstens één van de ouders in het buitenland is geboren (definitie CBS).

In onderstaande tabel is te zien dat het aandeel Apeldoorners met een westerse migratieachtergrond licht is gestegen van 8,0% in 2015 naar 8,4% in 2021. Het aandeel Apeldoorners met een niet-westerse migratieachtergrond steeg in dezelfde periode van 8% naar 10%.

Tabel 2 Aandeel Apeldoorners met een Nederlandse en een migratieachtergrond op 1 januari

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nederlands	83,9%	83,6%	83,3%	82,8%	82,4%	82,0%	81,6%
Overig westers	8,0%	8,1%	8,1%	8,3%	8,4%	8,3%	8,4%
Niet westers	8,0%	8,2%	8,6%	8,8%	9,2%	9,7%	10,0%

Bron: BRP gemeente Apeldoorn

Hieronder zijn de Apeldoorners met een migratieachtergrond naar land van herkomst weergegeven. De groep Apeldoorners met een Turkse achtergrond is nog altijd het grootst, gevolgd door die van Nederlands Indië en Duitsland.

De meeste van deze herkomstgroepen zijn tussen 2015 en 2021 gestegen in aantal, behalve Nederlands Indië en Duitsland. De groep Apeldoorners met een Syrische achtergrond is het meest

gegroeid, van 148 in 2015 naar 1.227 in 2021. De grote groei van deze groep mensen in 2020 (+164) hangt samen met een groot aantal Syriërs dat in Apeldoorn asiel aanvraagde.

Tabel 3 Apeldoorners met een migratieachtergrond - grootste groepen naar herkomst, 1 januari

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Turkije	4.236	4.248	4.260	4.284	4.324	4.421	4.511
Nederlands Indië	3.618	3.584	3.560	3.535	3.516	3.484	3.434
Duitsland	2.942	2.940	2.898	2.872	2.817	2.747	2.759
Syrië	148	358	660	835	908	1.063	1.227
Nederlandse Antillen	1.014	1.022	1.042	1.039	1.072	1.115	1.145
Suriname	1.006	1.021	1.020	1.014	1.067	1.063	1.103
Afghanistan	831	854	908	920	951	994	1.024
Polen	896	888	885	920	1.007	956	994
Marokko	850	849	878	907	916	938	956
Indonesië	847	857	855	899	919	925	949
Vorm. Joegoslavië	640	695	699	864	881	890	907
Rusland	551	581	594	627	644	685	714
Irak	492	521	572	589	602	632	636
China	458	459	480	503	549	586	608
Groot-Brittannië	479	495	489	499	506	517	547

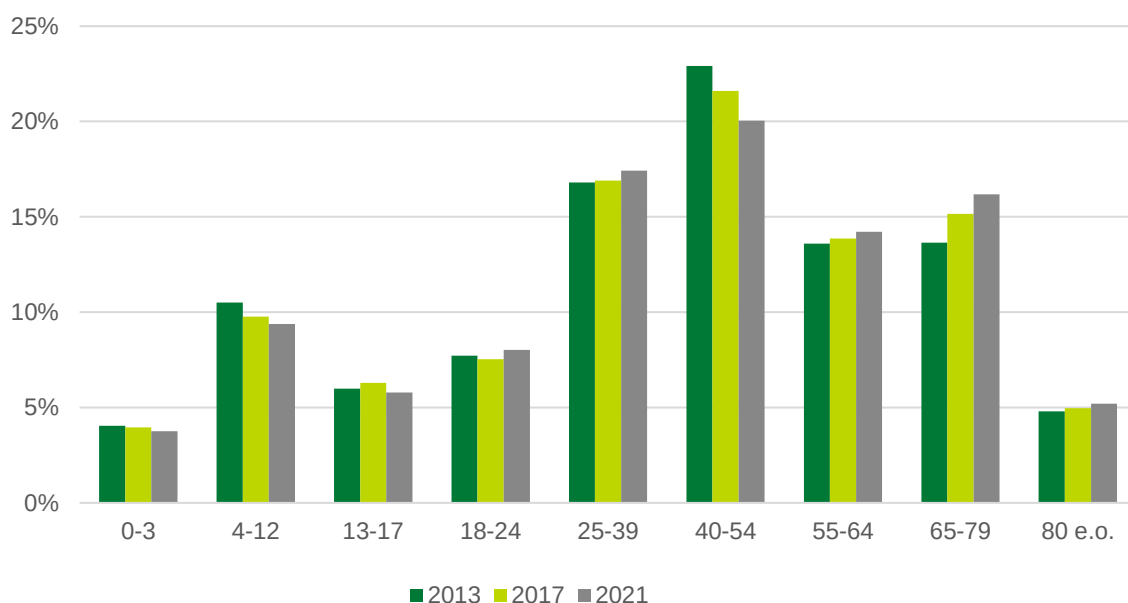
Bron: BRP gemeente Apeldoorn

De ontgroening zette door, maar vertraagde de laatste jaren iets

Ten opzichte van 2017 woonden er op 1 januari 2021 ruim 300 0 t/m 12- jarigen minder in Apeldoorn. De afgelopen jaren is de daling van het aantal kinderen (ontgroening) in Apeldoorn echter iets afgevlakt. Eind 2020 is het aantal 0 t/m 12- jarigen met circa 70 afgenomen in vergelijking met begin 2020. In 2019 nam hun aantal nog met circa 100 af. De reden van de vertraagde ontgroening was het positieve vestigingssaldo de afgelopen jaren van deze leeftijdsgroep.

In onderstaande figuur is te zien dat met name het aandeel 4-12 jarigen (naast het aandeel 40 tot 55 jarigen) sinds 2013 is afgenomen. Het aandeel 0-3 jarigen en 13-17 jarigen bleef nagenoeg gelijk.

Figuur 3 Bevolking naar leeftijd op 1 januari in %

Bron: BRP gemeente Apeldoorn

Zoals eerder geschreven groeide de Apeldoornse bevolkingsomvang sneller dan de prognoses voorspelden. En zien we daarnaast een flink positief vestigingssaldo van kinderen tot 17 jaar (zie figuur 1). Het is daarom niet ondenkbaar dat het aantal kinderen in Apeldoorn op zijn minst de komende jaren stabiel zal blijven.

Verwachte bevolkingsontwikkeling naar boven bijgesteld

Vergeleken met de bevolkingsprognose van vorige jaar (Primos 2019), is de nieuwste prognose voor de totale bevolking van gemeente Apeldoorn naar boven bijgesteld. Waar de bevolking tot 2050 volgens Primos 2019 net niet op 169.000 inwoners komt, laat Primos 2020 het aantal inwoners van Apeldoorn in 2030 al boven de 170.000 uitkomen en daar pas in 2046 weer net onder duikt.

Ook valt op dat de bevolking volgens Primos 2020 minder snel zal dalen dan in Primos 2019 werd verwacht. Kijken we naar het jaar 2050 heeft Apeldoorn volgens de nieuwste prognose nog bijna 169.000 inwoners. In de prognose van een jaar eerder kwam dit aantal niet verder dan ca 166.000, een verschil van 3.000 personen. Het aantal jongeren (0 t/m 17 jaar) in de gemeente is voor 2050 met 500 naar boven bijgesteld (van 31.800 in Primos 2019 naar 32.300 in Primos 2020). Ook het aantal 65-plussers is voor dit jaar naar boven bijgesteld (met ca 400, van 46.400 naar 46.800).

De werkelijkheid heeft beide prognoses overigens al ingehaald, want zowel Primos 2019 als Primos 2020 schatten het aantal inwoners van Apeldoorn in 2021, 164.785 inwoners, te laag in (respectievelijk 163.400 en 164.400).

In Apeldoorn wonen weer meer 20-ers

In figuur 3 hierboven is te zien, dat zowel het aandeel 18-24 jarigen als 25-39 jarigen de afgelopen jaren iets is toegenomen. Ook dit komt mede door het positieve vestigingssaldo voor deze leeftijdsgroepen in de afgelopen jaren.

Sinds 2013 is het aantal 20-ers in Apeldoorn gegroeid met bijna 1.500 personen, van ruim 17.000 in 2013 naar ruim 18.500 in 2021. Ook het aandeel 20-ers van de totale bevolking nam iets toe (van 10,8% in 2013 naar 11,3% in 2021). Daarmee is het niet ondenkbaar dat het aantal 20-ers in de komende jaren op zijn minst stabiel zal blijven of nog licht zal gaan groeien. Dit wordt bevestigd door de Primos bevolkingsprognose 2020. Volgens deze prognose zal het aantal twintigers groeien tot 2025, waarnaar hun aantal langzaam afneemt. In 2025 zullen er naar verwachting bijna 19.500 twintigers in Apeldoorn wonen.

De vergrijzing zette door: ruim 35.000 65-plussers op 1 januari 2021, 21,4% van de bevolking

Het aandeel 65+ in Apeldoorn (21,1%) ligt ruim boven het Nederlandse gemiddelde van 19,5% op 1 januari 2020. Ook vergeleken met de omringende grote gemeenten is het aandeel 65-plussers in Apeldoorn hoog: Arnhem (15,4%), Zwolle (15,9%), Nijmegen (16,1%), Deventer (18,2%) en Ede (18,5%) hebben een beduidend lager aandeel ouderen in hun gemeente (bron: CBS).

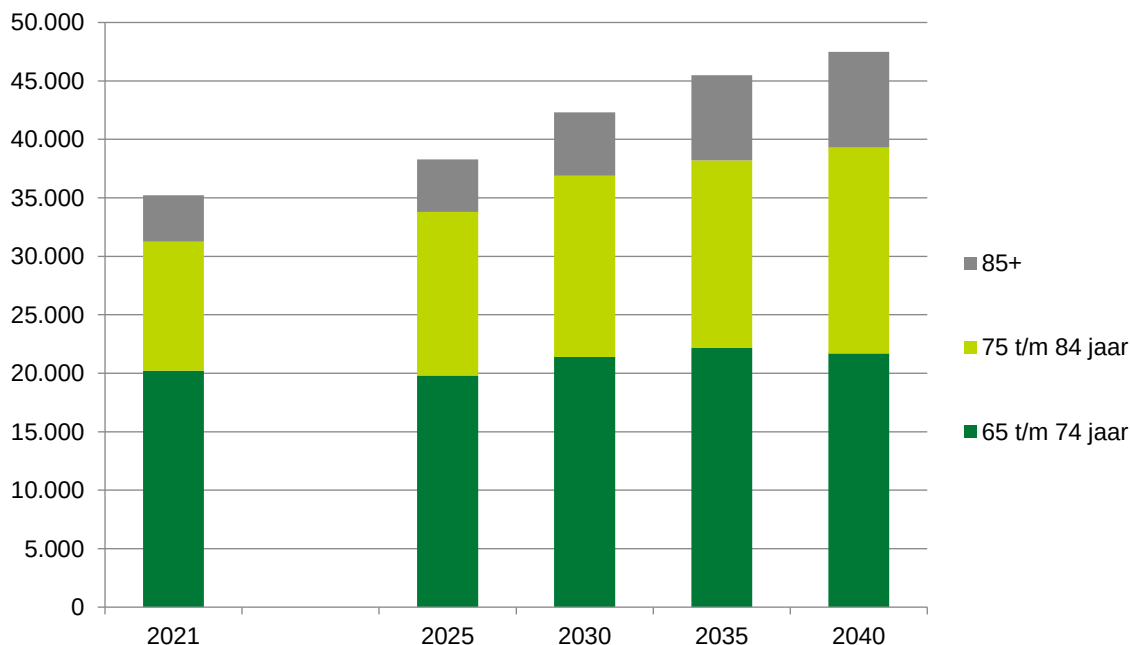
Sinds 2000 is het aantal 65-plussers met 53% gestegen. Tussen 2000 en 2021 is het absolute aantal 65-plussers in Apeldoorn met meer dan 12.000 personen gegroeid. Relatief gezien is het aandeel 65+ gestegen in diezelfde periode gestegen van 15% naar 21,4%. De stad Apeldoorn laat een sterkere stijging van het aantal 65-plussers zien dan het landelijke gebied (een groei van respectievelijk 54% en 45%).

Zoals figuur 2 laat zien is het vestigingssaldo van senioren beperkt. Dit hangt samen met de beperkte verhuiscapaciteit van ouderen: het aantal 65-plussers dat zich in Apeldoorn vestigt of uit Apeldoorn vertrekt is relatief klein. De groei van het aantal 65-plussers wordt vooral veroorzaakt door het ouder worden van de eigen bevolking. Dit leidt ertoe dat de beschikbare prognoses ook nauwelijks van elkaar verschillen als het gaat om de verwachte toekomstige ontwikkeling van het aantal ouderen. Het aantal ouderen is voor een groot deel al bekend en wonend in de gemeente. Daarom lijken de uitkomsten van de prognoses voor deze groep plausibel.

Het aantal 65-plussers in Apeldoorn zal volgens Primos 2020 naar verwachting groeien naar zo'n 47.500 in 2040 (zie figuur 4). Dat is een toename van 35% ten opzichte van 2021. Het aandeel 65-plussers op de totale bevolking stijgt daarmee naar verwachting van 21,4% in 2021 naar 27,9% in 2040. De verwachting is dat het aantal en aandeel 65-plussers na 2041 zal stabiliseren en licht zal gaan afnemen.

Er zijn verschillen in groeitempo tussen de oudere leeftijdsgroepen. Het verwachte aantal 65 t/m 74 jarigen voor 2040 is zo'n 21.700, 7,5% meer dan nu. Dat van de 75 t/m 84 jarigen is ca. 17.600, een toename van ongeveer 60% t.o.v. 2021. En de verwachting is, dat het aantal 85-plussers in Apeldoorn groeit naar zo'n 8.200 in 2040, dit betekent meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2021!

Figuur 4 Prognose 65-plussers in Apeldoorn (2021 is waargenomen)

Bron: BRP en Primos

Groei 65-plushuishoudens: een veranderende woningbehoefte

Het aantal 65-plushuishoudens zal in de komende 20 jaar naar verwachting met ruim 10.000 toenemen, van ongeveer 23.000 in 2021 naar 33.000 in 2040. In 2021 is 45% van de 65-plushuishoudens een eenpersoonshuishouden en 49% een stel. In 2040 zijn deze percentages naar verwachting 50% respectievelijk 45%. Het aandeel eenpersoonshuishoudens zal in de komende 20 jaar dus gaan toenemen ten koste van het aandeel stellen, wat deels wordt veroorzaakt door de toename van het aantal oudere senioren (85-plussers). Deze groep senioren vormt vaker dan de jongere senioren een eenpersoonshuishouden, doordat een partner is weggefallen.

De toename van het aantal 65-plushuishoudens en het aandeel eenpersoonshuishoudens binnen deze groep, heeft gevolgen voor de toekomstige woningbehoefte. In de toekomst zullen er naar verwachting steeds meer levensloopgeschikte woningen voor kleine huishoudens nodig zijn. Dit kunnen bijvoorbeeld appartementen zijn, maar ook gelijkvloerse benedenwoningen, al dan niet in een beschermde woonvorm. Over wonen gaat het in het volgende hoofdstuk.

2. Wonen in de comfortabele gezinsstad

De huizenprijzen in Apeldoorn stegen sterk

In 2020 stegen de verkoopprijzen op de koopwoningmarkt in Apeldoorn gemiddeld met 10%. Van de omliggende grote steden stegen de verkoopprijzen alleen in Nijmegen nog harder (10,2%). Gemiddeld stegen de prijzen in Nederland met 8,6% iets minder hard. Desondanks lag de gemiddelde huizenprijs in Nederland bijna € 20.000 hoger dan in Apeldoorn: met een gemiddelde prijs van € 316.000 scoort Apeldoorn gemiddeld vergeleken met de omliggende grote gemeenten.

Tabel 4 Gemiddelde verkoopprijzen bestaande koopwoningen in €

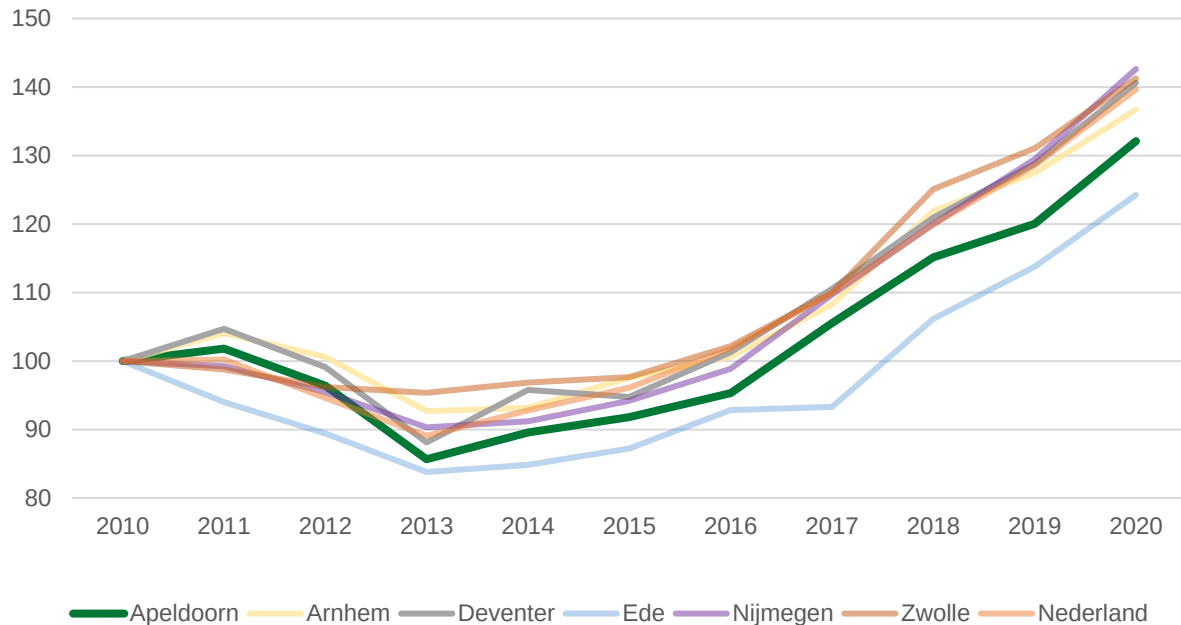
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Apeldoorn	204.898	214.203	219.569	227.978	252.463	275.434	287.155	316.006
Arnhem	189.517	190.551	199.528	205.816	221.424	249.290	260.635	279.571
Deventer	180.761	196.528	194.410	207.765	226.791	248.134	264.234	288.511
Ede	222.518	225.311	231.632	246.465	247.766	281.942	302.187	329.976
Nijmegen	204.936	206.906	213.740	224.355	248.912	272.304	293.780	323.659
Zwolle	213.228	216.558	218.349	228.479	245.803	279.684	293.098	315.874
Nederland	213.353	222.218	230.194	243.837	263.295	287.267	307.978	334.488

Bron: CBS

Over de gehele periode 2010-2020 laat Apeldoorn een kleinere stijging dan gemiddeld in Nederland zien. Alleen in Ede stegen de prijzen nog minder sterk (zie figuur 5). Een verklaring hiervoor is dat de gemiddelde woningprijs in Apeldoorn en Ede in 2010 op een hoger niveau lag dan de omliggende grote steden (en het Nederlandse gemiddelde).

In onderstaande figuur is te zien dat de ontwikkeling van de gemiddelde verkoopprijs in Apeldoorn zich de afgelopen jaren niet altijd in gelijke mate heeft ontwikkeld vergeleken met de omliggende grote gemeenten en het Nederlands gemiddelde. Vanaf 2012 daalden de prijzen in Apeldoorn snel. Alleen Ede liet een relatief grotere daling zien.

Figuur 5 Indexcijfers verkoopprijzen bestaande woningen (2010 = 100)

Bron: CBS

De afgelopen jaren steeg de gemiddelde verkoopprijs in Apeldoorn weer in lijn met de andere gemeenten en Nederland. Deze prijs lag in Apeldoorn in 2020 ruim 30% hoger dan in 2010, terwijl dat in heel Nederland en de andere omliggende steden rond de 40% was (Ede uitgezonderd met 24%).

Ook op de sociale huurwoningmarkt in Apeldoorn zagen we de vraag verder aantrekken. Het gemiddelde aantal reacties op een sociale huurwoning was 124. In 2019 was het gemiddeld aantal reacties 101, terwijl dat in 2018 nog 90 was en in 2014 nog 41. Het slagingspercentage daalde in 2020 verder door naar 15%, een jaar eerder was dat nog 17% en in 2015 en 2016 25%.

Woonlasten in Apeldoorn rond gemiddelde

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) maakt jaarlijks een overzicht van de gemeentelijke belastingen in provinciehoofdsteden en gemeenten met ten minste 90.000 inwoners. Het gaat om 40 gemeenten. Het COELO maakt onderscheid tussen woonlasten voor woningbezitter en huurders.

De woonlasten van woningbezitters (meerpersoonshuishouden) zijn in gemeente Tilburg het laagst met € 596 en in gemeente Westland het hoogst (€ 961). Gemiddeld bedragen de woonlasten voor woningbezitters in de grote gemeenten € 774. Dat is 6,2% (€ 45,-) meer dan vorig jaar. De gemiddelde woonlasten in gemeente Apeldoorn liggen met € 787 net iets boven het gemiddelde. Vergeleken met vorig jaar zijn de woonlasten van *alle* woningbezitters (zowel een- als meerpersoonshuishouden) in Apeldoorn gestegen met 1,9% (€ 15). Daarmee stijgen de woonlasten minder dan gemiddeld. Er zijn 3 gemeenten waarin de woonlasten afnamen: dit zijn Venlo (-0,1%), Tilburg (-0,7%), Arnhem (-5,7%).

Woonlasten van huurders (meerpersoonshuishouden) komen gemiddeld uit op € 390. In gemeente Apeldoorn liggen deze lasten gemiddeld op € 378. Vergeleken met vorig jaar zijn de woonlasten van *alle* huurders in Apeldoorn met gemiddeld 1,9% (€ 7) gestegen. Daarmee stijgen ook deze lasten minder dan gemiddeld.

3. Leven in Apeldoorn

Apeldoorners oordelen erg positief over het wonen in Apeldoorn

Het Bewonerspanel van Apeldoorn wordt regelmatig bevraagd over zaken die betrekking hebben op het wonen en leven in Apeldoorn.

Het leven in Apeldoorn wordt goed gewaardeerd door de Apeldoorners: men gaf in 2020 het leven in het algemeen in Apeldoorn een 7,6. Dit is even hoog als in 2017 en 2018, en een tiende punt hoger dan in 2019. In 2015 en 2016 scoorde het leven in Apeldoorn nog een 7,3. En het eigen welzijn werd beoordeeld met een 8,0. In 2018 en 2017 was dit nog een 8,1.

In 2020 was 92% van het Bewonerspanel (zeer) tevreden met de woning, in 2019 lag dit percentage nog twee procentpunten lager. Bewoners van een koopwoning zijn duidelijk meer tevreden dan bewoners van een huurwoning (95% resp. 73%).

Ongeveer 13% van de Apeldoorners is ontevreden over de aanwezigheid en uitstraling van het openbaar groen; de overgrote meerderheid is (zeer) tevreden. In 2016 was ongeveer 16% (zeer) ontevreden.

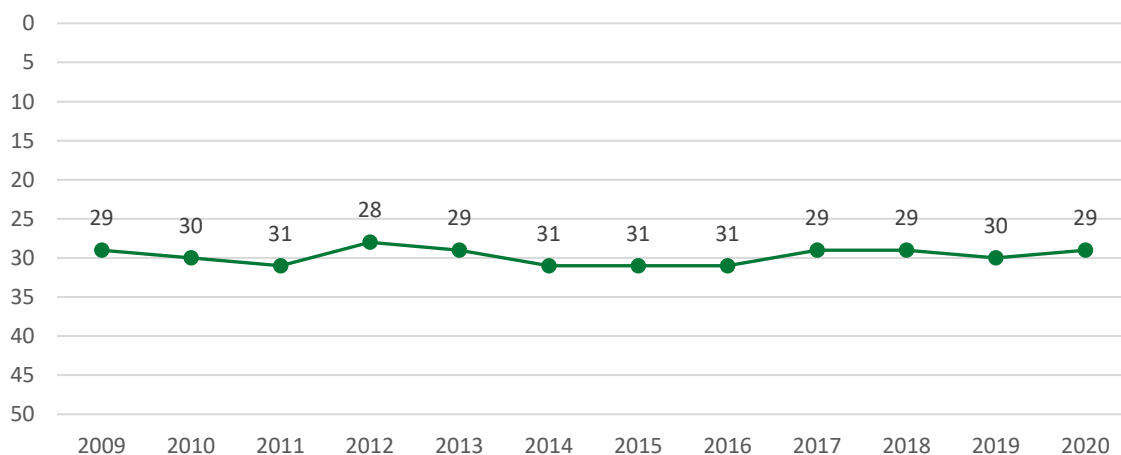
Circa 66% van de Apeldoorners doet aan sport. In 2019 was dit nog 62%. Ongeveer 74% van de inwoners van Apeldoorn maakt minimaal een paar keer per jaar gebruik van het cultureel aanbod in de gemeente (in 2019 was dit 76%).

Bijna de helft (44%) van de bewoners voelt zich in 2020 betrokken bij de buurt of het dorp waarin men woont en ongeveer 43% enigszins. In 2019 was dit nog 36% respectievelijk 52%. Van de mensen heeft in 2020 30% zich de afgelopen 12 maanden (op het moment van de vraagstelling) actief ingezet voor de leefbaarheid in de eigen buurt. Op de vraag of men dat in de toekomst wil doen antwoordde 20% met 'ja' en bijna de helft met 'misschien'. Dit is vergelijkbaar met eerdere jaren.

Woon aantrekkelijkheid Apeldoorn volgens Atlas voor Gemeenten nagenoeg stabiel

Apeldoorn is op de Woon aantrekkelijkheidsindex van de 50 grootste gemeenten van Nederland qua positie ten opzichte van vorig jaar een plek gestegen (van plek 30 naar plek 29) en daarmee redelijk stabiel gebleven. In 2018 stond Apeldoorn eveneens op plek 29 (zie Figuur 6).

Figuur 6 Positie woon aantrekkelijkheidsindex Atlas voor gemeenten

Bron: Atlas voor gemeenten

Deze stabiliteit is te zien bij de meeste onderdelen van de Woon aantrekkelijkheidsindex:

- Bereikbaarheid van banen (per auto en OV) – stabiel op 32^e plaats.
- Cultureel aanbod – van 36^e naar 34^e plaats.
- Veiligheid – van 5^e naar 7^e plaats.

- Percentage koopwoningen – stabiel op 10^e plaats.
- Nabijheid natuurgebieden – stabiel op 6^e plaats.
- Culinaire aanbod – van 30^e naar 33^e plaats.
- Aanwezigheid universiteit – stabiel op 12^e plaats.
- Percentage vooroorlogse woningen – stabiel op 28^e plaats.

Van de ons omringende grote gemeenten staat Amersfoort op 5, Nijmegen op 8, Arnhem op 11, Zwolle op 21, Ede op 26 en Deventer op 37 in de ranglijst van de Woonaanatrekkelijkheidsindex.

Apeldoorn is als grote gemeente relatief veilig

Apeldoorn scoort relatief goed als het gaat om de veiligheid. Dit zagen we al in de Atlas voor gemeenten (7^e plaats). Als het aantal misdrijven per 1.000 inwoners wordt vergeleken met de omringende grote gemeenten, dan scoren alleen Deventer en Ede nog iets lager.

Sinds 2011 daalt het aantal misdrijven per 1.000 inwoners in Apeldoorn sterk. In 2020 zien we echter een lichte stijging van 5% ten opzichte van 2019. Hierdoor ligt het cijfer van Apeldoorn rond het landelijke gemiddelde. Opvallend is dat de omringende grote gemeenten allemaal (met uitzondering van Zwolle) een daling laten zien. Of de lichte stijging door zal zetten of slechts een incident was moet de toekomst uitwijzen.

De afname van het aantal misdrijven per 1.000 inwoners was in Apeldoorn groot, van meer dan 78 in 2011 naar minder dan 47 in 2020. Dat is een daling van meer dan 40%. Het was een grotere daling dan in de omliggende grote gemeenten te zien was. Ook vergeleken met het Nederlandse gemiddelde daalde het aantal misdrijven per 1.000 inwoners in de afgelopen 10 jaar Apeldoorn sterker

Tabel 5 Aantal misdrijven per 1.000 inwoners

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Apeldoorn	78,3	74,8	68,8	64,5	56,4	52,2	46,0	44,8	44,4	46,7
Arnhem	112,4	101,9	96,0	92,2	82,9	82,6	74,0	68,1	74,0	69,7
Deventer	73,5	71,9	68,6	66,0	57,1	56,3	50,4	47,0	46,8	44,9
Ede	62,5	57,6	53,2	45,4	44,1	47,7	43,2	42,8	43,4	41,9
Nijmegen	100,7	103,4	100,1	84,8	78,7	75,5	66,8	63,4	67,0	62,2
Zwolle	77,0	77,3	72,9	63,7	60,6	53,2	49,2	49,6	50,5	50,9
Nederland	72,4	69,0	65,9	60,9	57,9	54,7	48,8	45,6	47,3	46,4

Bron: CBS

Uit de Veiligheidsmonitor van het CBS, die eens in de twee (oneven) jaren wordt uitgebracht, blijkt dat de bewoners van Apeldoorn zich over het algemeen veilig voelen. Het gegeven rapportcijfer voor de veiligheid in de eigen buurt was in 2019 een 7,7. In 2017 was dit nog een 7,3. Er is in 2020 wel aan het Bewonerspanel gevraagd hoe veilig zij zich voelen. Uit deze peiling komt een gemiddelde score van 7,7; dit was in 2018 een 7,6.

De sociale cohesie is in Apeldoorn behoorlijk voor een grote gemeente

Volgens ons Bewonerspanel liet de sociale cohesie in 2018 in Apeldoorn een score van 6,4 zien. Om dat cijfer te vergelijken met andere gemeenten, wordt gekeken naar de Veiligheidsmonitor van het CBS, die cijfers over dit thema presenteert tot en met 2019¹.

De schaa score 'sociale cohesie' is samengesteld op basis van de antwoorden van de respondenten op vier van de zes stellingen over de sociale aspecten van hun woonbuurt.

Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer de inwoners tevreden zijn over deze aspecten. Het gaat om de volgende stellingen:

- De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks;

¹ De Veiligheidsmonitor wordt vanaf 2017 in de oneven jaren uitgevoerd. In de volgende trendrapportage is weer een actueel cijfer beschikbaar.

- De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om;
- Ik woon in een gezellige buurt, waar veel saamhorigheid is;
- Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.

In de tabel hieronder is te zien dat de score voor Apeldoorn varieert tussen de 6,1 en 6,4 de afgelopen jaren. De score uit ons Bewonerspanel voor 2018 past daar goed in. De reden van de fluctuaties is dat het om steekproefresultaten gaat, die altijd een onzekerheidsmarge hebben.

Tabel 6 Score sociale cohesie (schaal 0 – 10)

	2013	2014	2015	2016	2017	2019
Apeldoorn	6,2	6,4	6,1	6,3	6,1	6,3
Arnhem	5,8	5,8	5,9	5,9	5,8	5,9
Deventer	6,2	6,4	6,3	6,1	6,1	6,4
Ede	6,2	6,4	6,4	6,3	6,4	6,5
Nijmegen	5,9	5,9	5,9	5,9	5,8	5,9
Zwolle	6,1	6,1	6,1	6,3	6,3	6,4
Nederland	6,2	6,2	6,2	6,3	6,2	6,3

Bron: CBS Veiligheidsmonitor

De score van Apeldoorn is door de jaren heen redelijk te vergelijken met die van heel Nederland, Deventer, Ede en Zwolle. Die van Nijmegen en Arnhem liggen wat lager dan die van Apeldoorn.

Inwoners volgens BuurtBelever tevreden met het leven in Apeldoorn

Uit het in 2020 voor het eerst gehouden leefbaarheidsonderzoek BuurtBelever (6.300 respondenten) blijkt dat inwoners tevreden zijn met het leven in Apeldoorn.

Inwoners beoordelen Apeldoorn en hun eigen buurt gemiddeld met een 7,7 respectievelijk 7,9, (10= zeer tevreden). Ook voelen de inwoners zich verbonden met hun woonplaats (7,4) en hun eigen buurt (7,2; 10= zeer gehecht). De buurt is van belang voor het sociale leven. Het blijkt dat inwoners over het algemeen goed met elkaar overweg kunnen. Slechts 3% van de inwoners gaf aan dat de mensen uit de buurt (zeer) slecht met elkaar te kunnen opschieten.

Wat betreft de ontwikkeling vindt het merendeel dat Apeldoorn (57%) en hun buurt (64%) gelijk zijn gebleven in het afgelopen jaar. Toch is het opmerkelijk dat ongeveer één op de vier inwoners vindt dat zowel Apeldoorn (23%) als hun buurt (25%) achteruit zijn gegaan.

Imago van Gemeente Apeldoorn

Algemeen

Uit het Steden en Streken Marktonderzoek 2021 van Hendrik Beerda², waarin de 100 grootste gemeenten met elkaar worden vergeleken, komt naar voren dat Apeldoorn op de 16^e plek staat als het gaat om de merkuitstraling van de gemeente. De merkkracht van Apeldoorn is sterker dan gemiddeld bij mannen, 55-plussers, bewoners uit de Randstad en huishoudens met een hoger inkomen. Liefhebbers van moderne dans, ballet en opera zien Apeldoorn ook als een sterk merk.

Onder jongeren van 12 tot 18 jaar staat Apeldoorn als merk op plek 9. Bij jongeren uit Oost Nederland scoort Apeldoorn relatief hoog, bij jongeren uit Zuid Nederland juist laag.

Apeldoorn is niet erg sterk in het trekken van bezoekers. Op de ranglijst van bezoekenintentie door volwassen Nederlanders staat Apeldoorn op plek 22. Ook als toekomstige woongemeente van

² <https://www.hendrikbeerda.nl/steden-streken>

jongeren is Apeldoorn niet erg in trek: slechts 3% geeft aan in Apeldoorn te willen gaan wonen (plek 66).

Op prestatiegebied wordt Apeldoorn door volwassen Nederlanders in verband gebracht met veel groen en mooie natuur. Op het gebied van recreatie (wandelen, fietsen) en vakantie scoort Apeldoorn relatief hoog. Ook de prettige sfeer en winkelmogelijkheden worden scores bovengemiddeld. Op het gebied van mooie architectuur en internationale klassen scoort Apeldoorn relatief laag. De uitkomsten van het onderzoek onder eigen bewoners op dit vlak laten een soortgelijke uitkomst zien.

Onder eigen inwoners

Apeldoorn scoort op de ranglijst als merk onder eigen inwoners de 11^e plek. In de ranglijst over de *waardering* van de gemeente onder haar eigen inwoners staat Apeldoorn op plek 13. In 2019 stond Apeldoorn in deze lijst ook op plek 13. De top 3 wordt, net als in 2019, gevormd door Den Bosch, Groningen en Maastricht. Alleen Zwolle (plek 6) en Nijmegen (plek 9) staan als regiogemeenten Oost Nederland boven Apeldoorn. Van de G4 is alleen Utrecht in de top 10 terug te vinden, op plek 8. Opvallend is dat Apeldoorn het hoogst scoort van alle gemeenten met een niet-historische binnenstad.

Over het algemeen weet Apeldoorn de eigen bewoners goed aan zich te binden. Van de 30 grootste gemeenten staat Apeldoorn op dit onderdeel op plek 10, 1 plek hoger dan in 2019 het geval was.

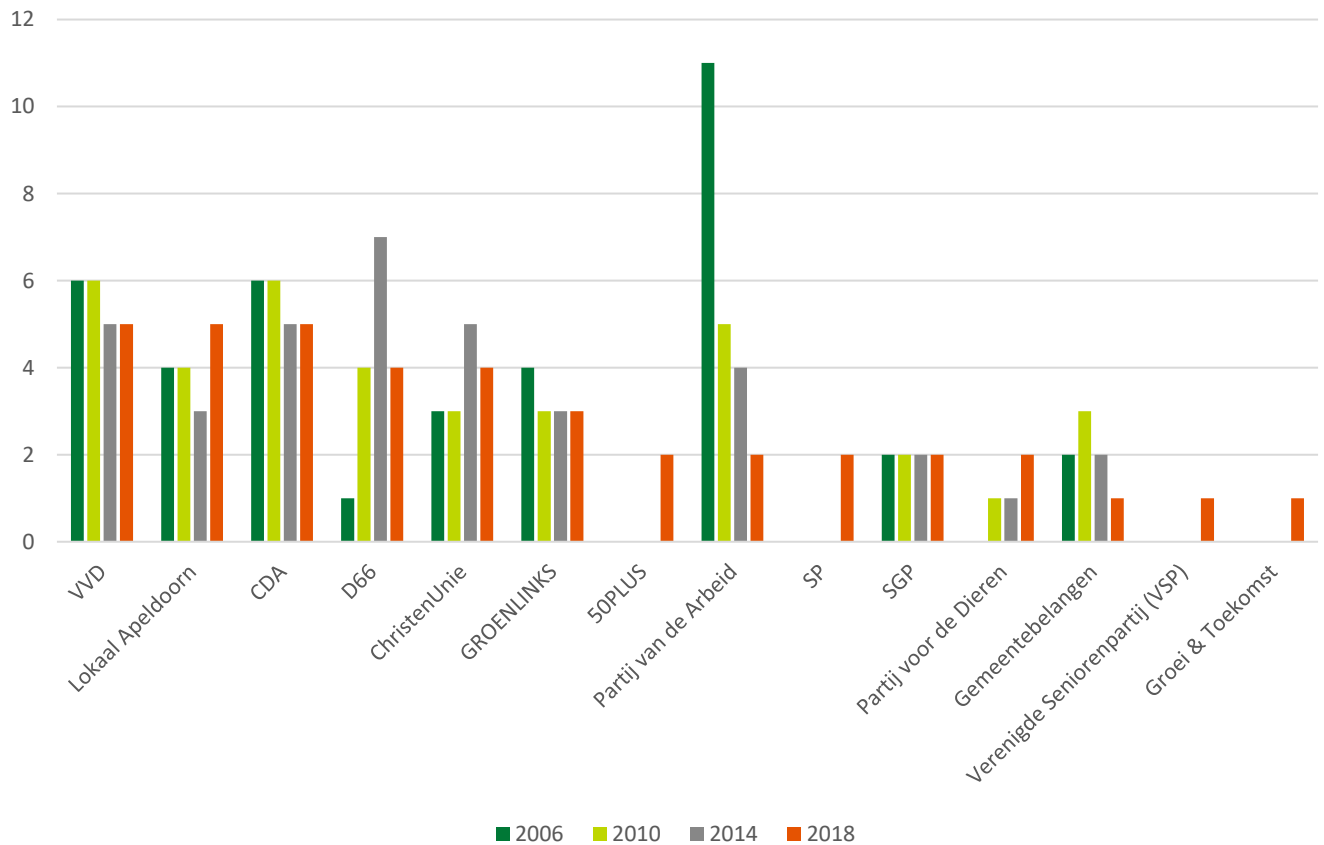
4. Politieke verhoudingen

Politieke verhoudingen in Apeldoorn redelijk stabiel

Sinds de verkiezingen van 2018 bestaat de coalitie en daarmee het college van B&W uit D66, Groen Links, CDA, Lokaal Apeldoorn en VVD. Deze partijen hebben 22 van de 39 zetels in de gemeenteraad.

In de onderstaande grafiek zijn de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen gedurende de laatste vier bestuursperiodes opgenomen.

Figuur 7 Zetelverdeling gemeenteraad Apeldoorn

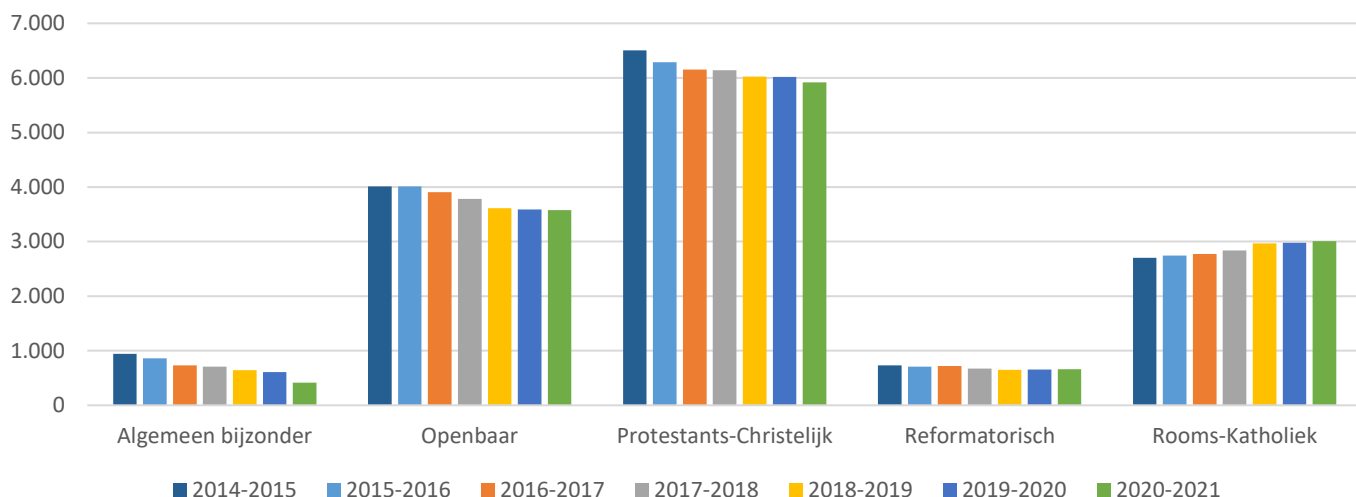
Bron: gemeente Apeldoorn

5. Onderwijs en opleiding

Aantal leerlingen basisonderwijs stabiliseert, studenten hoger onderwijs neemt licht toe

In Apeldoorn gaan 13.987 kinderen naar het basisonderwijs. We zien dat de leerlingaantallen teruglopen. In het huidige schooljaar gaan 8% minder leerlingen naar de basisschool dan in schooljaar 2014-2015. Er is in Apeldoorn keuze uit vijf denominaties. De protestant-christelijke scholen tellen, net als de afgelopen jaren, de meeste leerlingen.

Figuur 8 Leerlingenaantallen basisonderwijs Apeldoorn naar denominatie

Bron: DUO

Bovenstaand figuur laat zien dat het aantal leerlingen voor bijna alle denominaties is gedaald. We zien ook dat deze daling lijkt te stabiliseren evenals logischerwijs dat de daling van de kinderen in de basisschoolleeftijd stabiliseert. De nieuwste bevolkingsprognose (Primos 2020) laat zien dat het aantal kinderen in de leeftijdscategorie 4 tot 12 jaar de komende 5 jaar iets zal afnemen, maar naar verwachting vanaf 2026 weer zal gaan toenemen. Na 2038 neemt hun aantal mogelijk weer licht af. Het ligt daarom voor de hand dat het aantal basisschoolleerlingen in de toekomst weer zal gaan stijgen.

Er zijn in 2020 bijna 5.300 in Apeldoorn wonende Mbo-studenten (zie ook figuur 9). Van deze studenten staan ruim 3.100 ingeschreven bij een Mbo-instelling in Apeldoorn, zo blijkt uit figuur 9. De onderstaande tabel laat de ontwikkeling van het aantal Mbo-studenten in Apeldoorn zien. Het totale aantal Mbo'ers in Apeldoorn is in 2020 flink toegenomen. Hierbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat de cijfers van Aventus mogelijk op een andere wijze tot stand zijn gekomen of gemeten. Ook het aandeel daarvan dat in Apeldoorn woonachtig is, is toegenomen (van 35% in 2019 naar 41% in 2020). Wel zien we het totaal aantal leerlingen VAVO en Educatie op Apeldoornse Mbo-instellingen (en in Apeldoorn wonend) afnemen in 2020. Het aantal BOL'ers en BBL'ers is juist flink toegenomen.

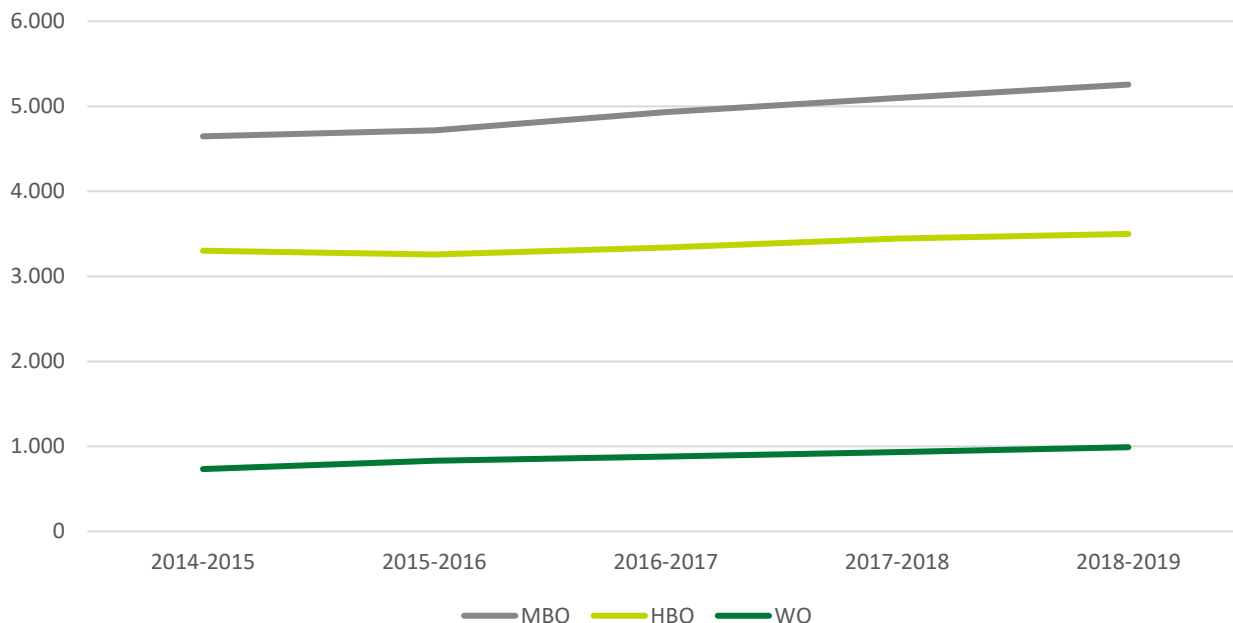
Tabel 7 Aantal Mbo'ers in Apeldoorn: ingeschreven onderwijsinstelling en wonend in Apeldoorn

	2018		2019		2020	
	Aantal leerlingen	Waarvan wonend in A'doorn	Aantal leerlingen	Waarvan wonend in A'doorn	Aantal leerlingen	Waarvan wonend in A'doorn
BOL	4.663	1.732	4.504	1.689	4.739	1.968
BBL	1.828	454	2.006	521	2.517	1.034
VAVO	199	94	186	93	160	55
Educatie	155	91	179	117	159	56
Totaal	6.845	2.371	6.875	2.420	7.575	3.113

Bron: Aventus

Figuur 9 toont de in Apeldoorn wonende studenten op het Mbo, Hbo en universiteit. Er is in Apeldoorn beperkt aanbod op Hbo- en WO-niveau. De meeste van de 4.500 Hbo- en WO-studenten studeren buiten de gemeente. Alle drie de groepen laten sinds 2014-2015 een lichte stijging van het aantal in Apeldoorn wonende studenten zien.

Figuur 9 Aantal in Apeldoorn wonende studenten

Bron: DUO

Opleidingsniveau inwoners Apeldoorn

Op 1 oktober 2019 had, conform het CBS, ca 29% van de beroepsbevolking (15-75 jaar) van Apeldoorn een laag opleidingsniveau, 42% een middel- en 29% een hoog opleidingsniveau. Apeldoorn wijkt daarin weinig af van Nederland als totaal. Vergeleken met het Nederlandse gemiddelde lag het percentage personen tussen de 15 en 75 jaar in Apeldoorn met een middelbaar opleidingsniveau een procentpunt hoger en het percentage met een hoog opleidingsniveau een procentpunt lager. Vergeleken met de omringende grote gemeenten wonen er relatief wat meer personen met een laag opleidingsniveau en minder met een hoog opleidingsniveau in Apeldoorn.

6. Economie en arbeidsmarkt van de ondernemende stad

Verdere stijging van het aantal banen in Apeldoorn

In december 2019 was het aantal arbeidsplaatsen in Apeldoorn 100.130, ruim 4.000 meer dan een jaar eerder. In april 2020 is dit aantal verder gestegen naar 101.580. Dit blijkt uit de jaarlijkse werkgelegenheidsenquête (pwe) van de provincie Gelderland.

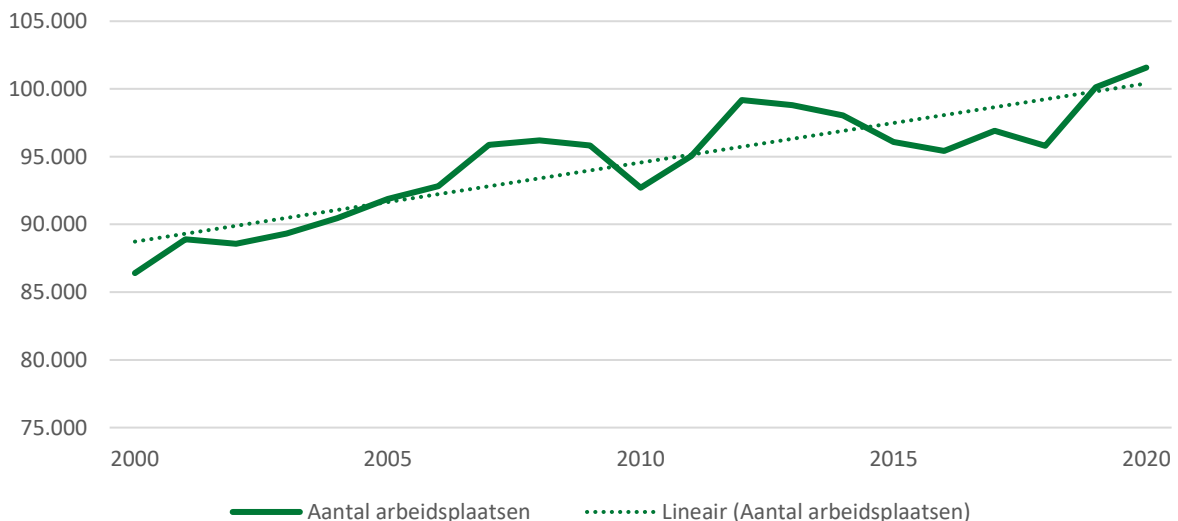
Vanwege de Coronacrisis zijn er -in tegenstelling tot eerdere jaren- voor 2020 geen decembercijfers beschikbaar. We gebruiken daarom de cijfers van het onderzoek van april 2020. Hierdoor is geen optimale vergelijking tussen 2019 en 2020 te maken en is de impact van corona op het aantal arbeidsplaatsen nog niet volledig inzichtelijk te maken.

Wel is er bij het onderzoek door de provincie naast de peildatum van 1 april ook gevraagd naar het aantal arbeidsplaatsen per 1 september. Hieruit blijkt dat het aantal banen in Apeldoorn in de loop van het jaar toeneemt naar 102.770. Ondanks de coronacrisis stijgt het aantal banen in Apeldoorn.

Deze cijfers geven een beeld van het aantal banen. De aantallen gewerkte uren zullen volgens de provincie vermoedelijk afgenomen zijn. Het UWV meldt hierover in haar arbeidsmarktprognose 2021: "Het effect van de coronacrisis was eerder zichtbaar bij het aantal gewerkte uren dan bij het aantal banen. Het aantal gewerkte uren daalde in 2020 met 3,8%, terwijl het aantal banen in 2020 daalde met 0,8%."

De daling van 2018, die grotendeels veroorzaakt werd door de leegloop bij de Belastingdienst, is ruimschoots goedge maakt en de stijgende lijn die was ingezet vanaf 2016 wordt weer vervolgd. Apeldoorn ging vorig jaar voor het eerst door de 100.000-banengrens, en ook dit jaar wordt deze grens ruimschoots gehaald. In figuur 10 wordt de ontwikkeling van de laatste 20 jaar in beeld gebracht. De trend is duidelijk stijgend.

Figuur 10 Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE)

Een vergelijking van het aantal arbeidsplaatsen van april 2019-april 2020 met een andere grote Gelderse gemeenten laat zien Apeldoorn het goed doet. In Nijmegen stijgt de werkgelegenheid met hetzelfde percentage (+1,0%), maar in Arnhem ligt dit een stuk lager (+0,4%), terwijl het aantal banen in de gemeente Ede met 0,7% afneemt. In heel Gelderland steeg het aantal arbeidsplaatsen met 0,7%.

Het aantal eenmansbedrijven groeide in de periode december 2019 - april 2020 door en de teller kwam met bijna 10.500 voor het eerst boven de 10.000. Als naar het aantal arbeidsplaatsen exclusief de eenmansbedrijven wordt gekeken, zien we dat in 2020 dit aantal net als in 2019 weer is gestegen.

Voor de langere termijn is te zien dat het aantal arbeidsplaatsen exclusief eenmansbedrijven in 2020 op ongeveer hetzelfde aantal zit als in 2014, maar nog iets onder het aantal van 2013.

Tabel 8 Arbeidsplaatsen naar speerpuntsector (decembercijfers, 2020 aprilcijfers)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ICT & media	6.380	6.540	6.660	5.470	5.510	4.380
Zorg	17.460	17.370	16.500	16.760	17.790	18.110
Maakindustrie	9.110	9.280	8.910	9.480	9.880	10.000
Transport & logistiek	5.730	6.030	6.580	6.510	6.800	6.490
Vrije tijd	6.490	6.550	6.790	6.690	6.860	6.660
Totaal speerpuntsectoren	45.170	45.780	45.440	44.920	46.830	45.630
Niet speerpuntsectoren	50.910	49.650	51.470	50.890	53.300	55.940
Totaal arbeidsplaatsen	96.080	95.420	96.910	95.800	100.130	101.580
Eenmansbedrijven	7.400	7.730	8.170	8.580	9.290	10.490
Arbeidsplaatsen excl. eenmansbedrijven	88.680	87.690	88.730	87.220	90.840	91.080

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE)

Speerpuntsector ICT & media is vergeleken met 2015 gekrompen met 2000 arbeidsplaatsen naar 4.380. Dit heeft voornamelijk te maken met de Belastingdienst. In 2018 daalde het aantal arbeidsplaatsen daar fors als gevolg van een riant vertrekregeling waarvan veel meer werknemers dan gedacht gebruik maakten. Vanaf 2020 worden de ICT-banen bij de belastingdienst niet meer apart geregistreerd en vallen alle banen op deze vestiging onder subsector "openbaar bestuur", wat geen speerpuntsector is. Hoewel het lijkt alsof het aantal arbeidsplaatsen is gedaald, ligt dit in werkelijkheid een stuk genuanceerder.

In de *Speerpuntsector Zorg* zien we na de daling tot 2017 de afgelopen drie jaren juist een toename van het aantal arbeidsplaatsen. Hiermee lijkt de negatieve trend doorbroken. De stijging van 2020 (+320) is niet zo fors als in 2019 (+1.030). Er is niet één specifieke organisatie aan te wijzen die verantwoordelijk is voor de toename. In de subsectoren 'Gezondheidszorg' en 'Verpleging, verzorging en begeleiding met overnachtingen' is een stijging te zien, terwijl in de subsector 'Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting' meer dan 200 banen zijn verdwenen. Wat verder opvalt is de grote toename van het aantal zzp'ers in de zorg. Hun aantal groeit met zo'n 200 naar 1.340. Dit waren er 10 jaar geleden nog geen 500, en in 2000 zelfs slechts 130.

Speerpuntsector Maakindustrie liet een kleine toename zien van iets meer dan 100 arbeidsplaatsen en zette daarmee de trend voort (van toename van het aantal arbeidsplaatsen) die in 2018 werd ingezet. Er is al jaren een stijging te zien bij Vervaardiging van voedingsmiddelen. In 2020 was het aantal arbeidsplaatsen zo'n 1.000 hoger dan in 2015. Dit is de grootste subsector binnen de maakindustrie met 2.830 arbeidsplaatsen. De installatiebranche/ bouw groeien gestaag door. De subsector 'Reparatie en installatie van machines en apparaten' heeft de grootste absolute toename binnen de maakindustrie (+110).

Speerpuntsector Transport & logistiek kromp het afgelopen jaar met meer dan 300 arbeidsplaatsen naar 6.490. Dit komt voornamelijk door het faillissement van Sandd³ en THR B.V., hiermee verdwenen ineens 480 resp. 180 banen. Deze grote dalers kunnen niet worden gecompenseerd door de vestiging van enkele middelgrote (25-49 arbeidsplaatsen) bedrijven in deze sector, en ook niet door de stijging die te zien is in de subsectoren 'Groothandel en handelsbemiddeling' en de 'Opslag en dienstverlening voor vervoer'.

De *Speerpuntsector Vrije tijd* telt in 2020 6.660 arbeidsplaatsen. Dit is een daling van 200, voornamelijk veroorzaakt door een afname van het aantal banen in Logiesverstrekking en eet- en drinkgelegenheden. De positieve cijfers komen van het aantal bedrijven dat in 2019 nog niet in beeld was in deze speerpuntsector: meer dan 250 nieuwe bedrijven, waaronder veel eenmanszaken (met name kunstenaars).

Tussen 2010 en 2020 groeide de sector Vrije tijd met zo'n 15%. Het ging met name om de horeca.

Het aantal arbeidsplaatsen in de *Niet speerpuntsectoren* is na de stijging van vorig jaar opnieuw met vergelijkbare grootte gestegen, dit jaar met ongeveer 2.600 arbeidsplaatsen. Binnen deze sector is Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen de grootste categorie (10.230 arbeidsplaatsen), en hier was ook de grootste stijging te zien (+1.200). De voornaamste oorzaak hiervan is van administratieve aard: dit zijn de 'verdwenen' ICT-banen die niet meer door de Belastingdienst worden geregistreerd.

Een andere grote subsector is de detailhandel, deze sector stijgt ook al jarenlang door en er werken nu 8.100 mensen.

Effecten corona

De totale werkgelegenheid in Apeldoorn is tot 1 september 2020 niet afgenomen, er is zelfs sprake van groei. Wel is er sprake van banenverlies bij uitzendbanen en kleine banen. In een aantal sectoren (horeca, transport) zijn veel banen verloren gegaan, maar daar staat een groei tegenover in de zorg en het onderwijs. Ook de detailhandel en bouw hebben zich gunstig ontwikkeld.

Ondanks corona zien we dat het aantal bedrijven blijft groeien en het aantal faillissementen laag blijft. Later dit hoofdstuk laten we ook zien dat het werkloosheidspercentage (wat zou kunnen stijgen als gevolg van banenverlies) nog laag blijft.

De steunmaatregelen (NOW, TOGS, TOZO) lijken de gevolgen van corona opgevangen te hebben. Ondernemers (waaronder ZZP-ers) zullen hun bedrijf zo lang mogelijk overeind proberen te houden. De steunmaatregelen zullen daarbij zeker hebben geholpen tijdens de crisis. Toch moeten we er rekening mee houden dat een aantal bedrijven het bij afbouwen van de steun niet meer redt en dat de ontwikkeling van de aantallen banen een negatieve wending gaat nemen.

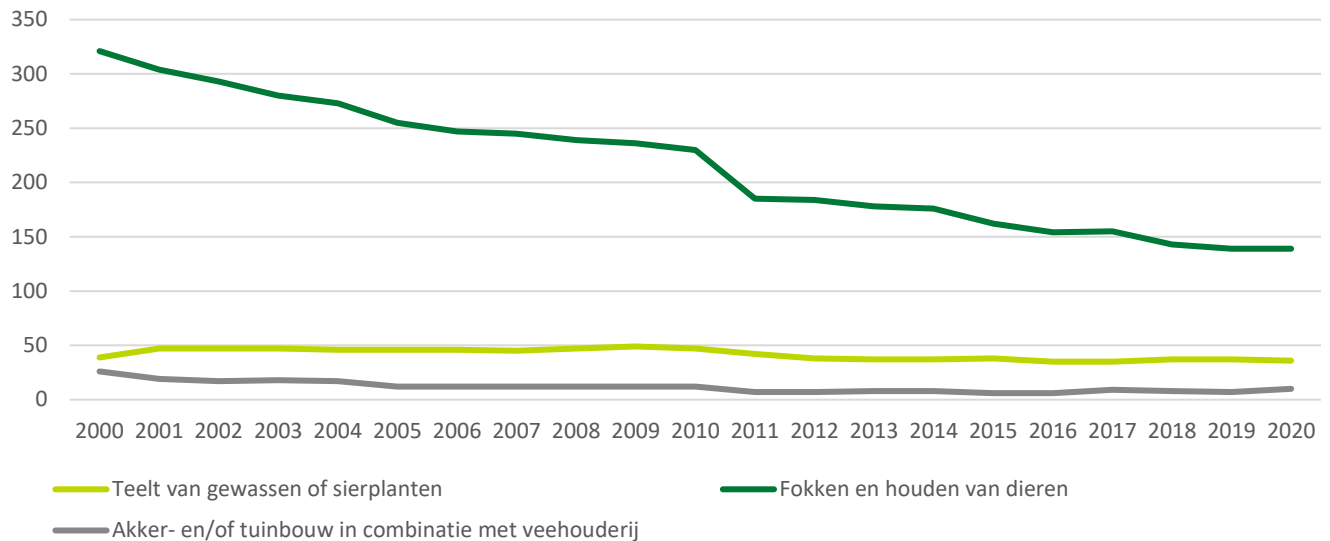
Terugloop veeteeltbedrijven stopt

Ook dit jaar nemen de bedrijven uit de landbouw- en veeteeltsector apart onder de loep. In onderstaande figuur is een aantal sbi-groepen in de afdeling Landbouw weergegeven. Sbi is de standaard bedrijfsindeling volgens het cbs. De sbi-groep Bosbouw en ondersteunende dienstverlening is hierbij buiten beschouwing gelaten. We zien een grote terugloop van het aantal veeteeltbedrijven (fokken en houden van dieren) in de afgelopen 20 jaar, van 321 in 2000 naar 139 in 2020. De laatste jaren lijkt de afname zich wel te stabiliseren. Eenzelfde daling is waarneembaar in het aantal arbeidsplaatsen in deze groep.

Bij de bedrijven die één- of meerjarige gewassen of sierplanten telen en de gecombineerde bedrijven is het aantal bedrijven en arbeidsplaatsen sinds 2000 licht gedaald.

³ . Lang heeft de locatie van Sandd op de Ecofacotrij niet leeg gestaan. Medio 2020 is Picnic daar gehuisvest. De banen die dat oplevert zijn echter nog niet zichtbaar in de aprilcijfers.

Figuur 11 Aantal bedrijven sbi- afdeling Landbouw naar sbi-groep in Apeldoorn

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête

Apeldoorn gestegen op de ranglijst economische prestaties

Bureau Louter publiceert jaarlijks een rapport over de economische toplocaties in Nederland. Daarin worden rapportcijfers gepresenteerd voor de economische ontwikkeling van alle gemeenten en regio's in Nederland. Hieronder volgt een samenvatting van het rapport van 2021, het beschrijft de situatie in 2020 (bron: Bureau Louter (2021): *Economische toplocaties 2020*).

Op de ranglijst van alle Nederlandse gemeenten is Apeldoorn qua economische prestatie in 2019 gestegen naar positie 18. Vorig jaar stond Apeldoorn nog op plek 23. In 2014 stond Apeldoorn ook op plek 18, in 1996 een paar plekken hoger. Over de jaren heen heeft Apeldoorn een redelijk stabiele positie ingenomen op de ranglijst, rond plek 20. Op plek 1 in deze ranglijst staat gemeente Haarlemmermeer, gevolgd door Son en Breugel, Rotterdam, Nieuwegein en Den Bosch. Gemeente Zwolle staat, net als vorig jaar, op plek 8 en is daarmee de hoogstgeplaatste gemeente van Oost Nederland. De volgende gemeenten op de ranglijst in Oost Nederland zijn Barneveld (14^e), Hengelo (20^e) en Arnhem (24^e). Apeldoorn, op plek 18, is daarmee dit jaar de 3e gemeente van Oost Nederland (vorig jaar was dit nog de 5^e gemeente van Oost Nederland).

Andere gemeenten uit Oost Nederland in de top 50 zijn Nijmegen op 35, Oldenzaal op 41, Harderwijk op 45 en Doetinchem op plek 50. De andere grote gemeenten uit Oost Nederland staan buiten de top 50 (Ede op 53, Deventer op 70, Enschede op 83 en Almelo op 120). Buurgemeente Voorst staat op plek 118, Epe op 150 en Brummen op 277.

Bureau Louter maakt ook een overzicht van de economische prestaties van 47 regio's in Nederland. De ranglijst wordt aangevoerd door resp. de regio's Amsterdam, Utrecht, Eindhoven en Amersfoort. Op de ranglijst van deze 47 regio's staat Regio Apeldoorn (dat is het deel van de Cleantechregio ten westen van de IJssel, te weten Brummen, Voorst, Epe en Apeldoorn) op positie 7. De afgelopen 2 jaar was dit positie 6. Daarmee is onze regio het hoogst geplaatst van de regio's in Oost Nederland. Regio Zwolle staat met positie 8 net onder regio Apeldoorn. Deventer e.o. (het oostelijk deel van de Cleantechregio) staat op 24 (was vorig jaar 25). Regio Enschede/Hengelo staat op 18 (was vorig jaar 15), regio Arnhem op 16 (was vorig jaar 20), regio Nijmegen op 21 (was vorig jaar ook 21) en regio Ede/Veenendaal op 19 (was vorig jaar 18).

De ranglijst van de economische prestaties van het MKB is samengesteld door het scoren van 26 indicatoren op het gebied van arbeidsplaatsen, zelfstandigen en toegevoegde waarde. In de top 50, die wordt aangevoerd door Son en Breugel, komen weinig kernsteden voor. Apeldoorn komt niet in deze top 50 terug. Kijken we naar de 47 regio's dan staat regio Apeldoorn op plek 27. Vooral in de personeengeoriënteerde sectoren (detailhandel, vrijetijd, onderwijs en zorg) scoort regio Apeldoorn relatief hoog.

Apeldoorn gestegen op de Sociaal-economische Index van Atlas voor Gemeenten

Op de *Sociaal-economische index* van de Atlas voor Gemeenten, waarin de 50 grootste gemeenten van Nederland met elkaar worden vergeleken, is de positie van Apeldoorn flink verbeterd: vorig jaar stond Apeldoorn op plek 16, dit jaar is Apeldoorn gestegen naar plek 9. De onderdelen van de *Sociaal-economische index 2020* laten allemaal een verbetering (groene cijfers) of gelijke score (grijze cijfers) zien. Hoe hoger de rang, hoe beter/positiever de score op het betreffende onderdeel.

Tabel 9 Ranking Apeldoorn op onderdelen Sociaal-economische index, 2019 en 2020

Onderdeel	Ranking 2019	Ranking 2020
Werkloosheid	14	7
Armoede	7	7
Percentage zakelijke diensten	17	9
Bijstand	14	12
Banen	18	14
Percentage laagopgeleiden	34	27
Participatie vrouwen	28	28
Arbeidsongeschiktheid	33	33

Bron: Atlas voor gemeenten, Bureau Louter

Van de ons omringende grote gemeenten staat Amersfoort 4^e, Zwolle 13^e, Ede 14^e, Deventer op 27^e Nijmegen 32^e en Arnhem 35^e op de Sociaal-economische index.

Inkomen van huishoudens in Apeldoorn vergelijkbaar met Nederland

In 2018 had een huishouden in Apeldoorn gemiddeld ongeveer €43.000 te besteden, wat nagenoeg gelijk is aan het Nederlandse gemiddelde. Eenpersoonshuishoudens hadden in Apeldoorn het minst te besteden (ruim €24.000), gezinnen het meest (€63.500). Ook hierin wijkt Apeldoorn niet veel af van het Nederlandse gemiddelde (bron: RIO).

Aantal bijstandsuitkeringen daalt weer na een sterke stijging bij uitbraak Coronavirus

In november 2020 (de meest recente maand die beschikbaar is) waren er 3.460 bijstandsuitkeringen in Apeldoorn. We zien, na een maandenlang een dalende trend, een sterke stijging op het moment dat het Coronavirus uitbreekt (maart 2020). Vanaf juni 2020 neemt het aantal bijstandsuitkeringen weer licht af, al lijkt deze afname de laatste maanden te stabiliseren.

Figuur 12 Aantal bijstandsuitkeringen, januari 2016 t/m september 2020

Bron: CBS

In 2020 is de werkloosheid in Apeldoorn toegenomen

Uit recente cijfers, te zien in onderstaande tabel, blijkt dat de werkloosheid in Apeldoorn vanaf 2017 snel is afgenomen. Dit jaar zien we echter een lichte stijging, mogelijk veroorzaakt door de uitbraak van het Coronavirus.

In 2018 lag het Apeldoorns werkloosheidspercentage⁴ iets boven het Nederlands gemiddelde en van de omringende grote gemeenten kenden alleen Ede en Zwolle een lager percentage. In 2019 ligt het Apeldoorns werkloosheidspercentage lager dan gemiddeld in Nederland. Van de omringende grote steden scoort alleen Ede nog iets beter. In 2020 is het percentage in alle omringende grote steden weer toegenomen, net als het Nederlandse gemiddelde. Ook nu scoort enkel Ede iets beter dan Apeldoorn, Zwolle heeft hetzelfde percentage als Apeldoorn.

Tabel 10 Werkloosheidspercentage per gemeente

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nederland	7,3	7,4	6,9	6,0	4,9	3,8	3,4	3,8
Apeldoorn	6,5	7,0	6,3	6,0	4,6	3,9	3,1	3,7
Arnhem	8,6	10,0	9,2	7,3	6,1	4,8	4,3	4,5
Deventer	7,5	7,9	7,0	6,9	5,5	4,6	3,5	4,1
Ede	6,2	6,6	6,1	5,7	4,1	3,4	2,8	3,4
Nijmegen	9,1	8,8	8,3	7,4	5,4	4,8	4,0	4,6
Zwolle	6,7	6,8	7,0	6,7	4,9	3,8	3,6	3,7

Bron: CBS

De toename van het werkloosheidspercentage is te zien bij alle opleidingsniveaus: onder alle opleidingsniveaus nam dit percentage toe in vergelijking met 2019. In Apeldoorn was in 2020 van de lager opgeleiden 7,0% werkloos. Dit is iets boven het gemiddelde van Nederlands 6,8%. De werkloosheid onder hoog opgeleiden lag met 2,4% juist iets onder het Nederlands gemiddelde (2,6%). Hetzelfde geldt voor de middelbaar opgeleiden (Apeldoorn 3,4%, gemiddelde Nederland 3,7%).

Tabel 11 Aantal werkloosheidsuitkeringen (WW) per gemeente, januari en december 2020

	jan. 2020	dec. 2020	verschil	% verschil
Apeldoorn	2.230	2.522	292	13,1%
Arnhem	2.526	3.016	490	19,4%
Deventer	1.698	1.734	36	2,1%
Ede	1.201	1.340	139	11,6%
Nijmegen	2.623	2.933	310	11,8%
Zwolle	1.977	2.072	95	4,8%
Nederland	241.456	285.659	44.203	18,3%

Bron: UWV

In bovenstaande tabel is te zien dat het aantal WW-uitkeringen in december 2020 flink hoger lag dan in januari 2020. Dit wordt waarschijnlijk grotendeels door de uitbraak van het Coronavirus veroorzaakt. In Apeldoorn was het verschil bijna +300 uitkeringen. De relatieve toename in Apeldoorn is kleiner dan gemiddeld in heel Nederland. Van de ons omringende grote gemeenten was alleen in Arnhem de relatieve toename groter dan in Apeldoorn. Overigens waren Arnhem en Apeldoorn in 2019 ook de gemeenten met de grootste relatieve *afname* van het aantal WW-uitkeringen.

⁴ De werkloze beroepsbevolking als percentage van de totale beroepsbevolking (bevolking van 15 tot 75 jaar)

Ook het aantal werkzoekenden zonder dienstverband nam weer toe

Het aantal geregistreerde werkzoekenden zonder dienstverband nam in 2020 toe (zie tabel hieronder). In 2019 was er nog sprake van een afname. Ook deze toename kan weer op conto van het Coronavirus worden geschreven. Relatief was deze toename in Apeldoorn iets minder groot dan landelijk. In vergelijking met de andere grote gemeente rondom Apeldoorn is de stijging van het aantal geregistreerde werkzoekenden in Apeldoorn relatief en absoluut wel groter (m.u.v. Nijmegen).

Tabel 12 Geregistreerde werkzoekenden zonder dienstverband, januari en december 2020

	Jan. 2020	Dec. 2020	verschil	% verschil
Apeldoorn	7.025	7.306	281	4,0%
Arnhem	12.305	12.491	186	1,5%
Deventer	5.606	5.684	78	1,4%
Ede	3.724	3.787	63	1,7%
Nijmegen	11.480	12.029	549	4,8%
Zwolle	6.505	6.614	109	1,7%
Nederland	769.624	815.288	45.664	5,9%

Bron: UWV

Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen stabiliseert zich

Als we kijken naar het aantal verstrekte uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid zien we in Apeldoorn in vier jaar een daling van ca 110 uitkeringen, een daling van 1,4%. Nederland liet een iets kleinere daling in diezelfde periode zien. Ten opzichte van de andere grote steden in de regio is het aantal uitkeringen in de periode 2016-2020 alleen in Zwolle sterker gedaald. In Arnhem steeg het aantal uitkeringen in de afgelopen vier jaar juist licht. Ten opzichte van 2018 lijkt het aantal uitkeringen zich te stabiliseren.

Tabel 13 Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, januari 2016- 2020

	2016	2017	2018	2019	2020	verschil	% verschil
Apeldoorn	8.050	8.030	7.940	7.920	7.940	-110	-1,4%
Arnhem	8.620	8.700	8.700	8.740	8.720	100	1,2%
Deventer	5.350	5.340	5.290	5.310	5.310	-40	-0,7%
Ede	4.560	4.580	4.540	4.550	4.560	0	0%
Nijmegen	7.830	7.890	7.810	7.750	7.810	-20	-0,3%
Zwolle	5.970	5.950	5.840	5.780	5.790	-100	-3,0%
Nederland	759.870	760.020	748.890	749.840	752.840	-7.030	-0,9%

Bron: CBS

7. Toerisme en vrije tijd

De werkgelegenheid in de sector Vrijetijd in Apeldoorn is gekrompen in 2020

Onder kopje Economie en Arbeidsmarkt was al te lezen dat het aantal arbeidsplaatsen in de sector Vrijetijd met ongeveer 200 plaatsen is gedaald ten opzicht van 2019. De sector had in 2019 bijna 6.860 arbeidsplaatsen, in 2020 6.662.

In 2013 bedroeg het aantal arbeidsplaatsen in de sector Vrijetijd in Apeldoorn net geen 6.000. De jaren erna steeg dit aantal gestaag. En dat terwijl het totaal aantal arbeidsplaatsen daalde tot 2016. Eind 2019 was het aantal arbeidsplaatsen in deze sector 14% meer dan in 2013. Nu is er dan een kleine terugval, vermoedelijk vanwege de gevolgen van corona op deze sector. Het aandeel van de Vrijetijdsector in de Apeldoornse werkgelegenheid is 6,6%.

Toerisme in Gelderland in Coronatijd

Volgens het CBS verbleven er in 2020 3.382.000 gasten in Gelderland. Dat is 22% minder dan het jaar ervoor. Bovendien is de verdeling heel anders dan normaal. Bijna de helft (46%) van alle gasten in 2020 kwam in de maanden juli, augustus en september. Dat heeft natuurlijk alles met Corona te maken.

In januari en februari is er nog een flinke stijging van het aantal verblijfsgasten van 11% en 15% ten opzichte van 2019 te zien. In maart werden de eerste Coronamaatregelen genomen en zet de daling in. Met daarna april als dieptepunt, waarbij er minder dan 10% van het aantal verblijfsgasten in vergelijking met 2019 is overgebleven. In mei komen de eerste versoepelingen en durven een aantal mensen het weer aan om eropuit te trekken en elders te overnachten. Gelderland is voor toeristen relatief populair vergeleken met andere provincies, maar trekt in mei slechts 39% van het aantal verblijfsgasten dat in mei 2019 naar Gelderland kwam. In juni zet het herstel verder door en als de echte zomerperiode begint dan is er zelfs een stijging van het aantal verblijfsgasten van 12% te zien ten opzicht van juli 2019. Ook de maanden augustus en september trekken in 2020 meer gasten dan in 2019, wat mogelijk verklaard kan worden door het feit dat Nederlanders vanwege het Coronavirus veel hun vakantie in eigen land doorbrengen (Bron: VisitVeluwe).

Gelderland is vakantieprovincie bij uitstek: zowel in 2018 als in 2019 staat Gelderland op plek 1 als het gaat om de provincie met de meeste binnenlandvakanties. In de onderstaande tabel worden de jaren 2018 en 2019 op een aantal punten vergeleken met elkaar. Alle onderdelen zijn op provincieniveau. De cijfers over 2020 worden elk moment verwacht maar waren bij het verschijnen van dit trendrapport nog niet bekend.

Tabel 14 Toerisme in Gelderland, 2018 en 2019

	2018	2019
Binnenlandse toeristische vakanties	2,4 miljoen	2,6 miljoen
Overnachtingen (toeristisch)	12,6 miljoen	13,5 miljoen
Bestedingen binnenlandse vakanties	€495 miljoen	€539 miljoen

Bron: Kerncijfers Vrijetijdseconomie Gelderland, Provincie Gelderland 2020

Het aantal bezoekers van attracties stijgt door in 2019

De bezoekersaantallen van betaalde attracties in en om Apeldoorn in 2016 tot 2019 staan in onderstaande tabel. De bron is in 2019 bij de eerste vijf attracties anders dan eerdere jaren. De gegevens zijn daarom niet één op één te vergelijken, maar er valt wel een trend waar te nemen,

Het aantal bezoekers is bij alle betaalde attracties gestegen of gelijk gebleven ten opzichte van 2016, met uitzondering van Paleis het Loo (vanwege tijdelijke sluiting voor verbouwing). Relatief was de toename het grootst bij CODA Museum. Van CODA zijn ook als enige attractie cijfers over 2020 beschikbaar: 70.014 bezoekers bezochten het museum.

Tabel 15 Bezoekersaantallen (betaalde) attracties in 2016 - 2019

	2016	2017	2018	2019
Apenheul	455.000	488.000	462.000	500.000
Nationaal Park de Hoge Veluwe	547.000	570.000	618.000	625.000
Juliantoren*	450.000	475.000	570.000	450.000
Kröller-Müller Museum	345.000	354.000	397.000	405.428
Paleis het Loo**	314.000	393.000	158.000	0
CODA Museum	71.000	101.000	73.854	148.463
Orpheus***	145.000	116.000	147.000	137.155

Bron 2016-2018: Jaarverslagen/ eigen opgave organisatie

Bron 2019: Respons (VisitVeluwe), m.u.v. CODA en Orpheus (jaarverslagen)

* 2016-2018 schatting www.marktdata.nl (<https://www.marktdata.nl/nieuws/Bezoekers-pretparken-en-online-zoekgedrag>)

** door sluiting i.v.m. verbouwing in 2018 en 2019 is het bezoekersaantal veel lager (zelfs 0 in 2019) dan vorige jaren

*** betreft alleen theaterbezoekers

Sportdeelname blijft gelijk

In hun vrije tijd doet ongeveer twee derde van de Apeldoorners aan sport. Dit blijkt uit de jaarlijkse peiling van het Bewonerspanel over leven in Apeldoorn. Dit percentage is al jarenlang ongeveer hetzelfde, valt af te lezen uit onderstaande tabel. Een uitsplitsing in leeftijdsgroepen laat zien dat hoe ouder, des te lager de sportparticipatie is.

Tabel 16 Percentage 'doet aan sport' (jaarreeks) en naar leeftijd (2020)

	ja	nee
2015	65%	35%
2016	64%	36%
2017	63%	37%
2018	65%	35%
2019	62%	38%
2020	66%	34%
18 t/m 39 jaar	75%	25%
40 t/m 54 jaar	70%	30%
55 t/m 64 jaar	63%	37%
65 jaar of ouder	52%	48%

Bron: Bewonerspanel

In de Sportindex van de Atlas voor Gemeenten⁵ staat Apeldoorn in 2020 op de 19^e plek als het gaat om het aanbod van georganiseerde sport. Onderliggende indicatoren zijn zowel omvang – aantal accommodaties van een bepaald type – als diversiteit – verschillende typen accommodaties – van sportaanbod. Dit wordt vervolgens in relatie gebracht met het aantal inwoners.

Bij het aanbod van ongeorganiseerde sport staat Apeldoorn op een 6^e plek. Deze lijst wordt aangevoerd door Arnhem. Een belangrijk deel van de ongeorganiseerde sport (zoals fietsen en hardlopen) vereist geen specifiek aanbod in de vorm van sportaccommodaties. Wel speelt voor

⁵ In de Atlas voor Gemeenten worden jaarlijks de 50 grootste gemeenten van Nederland (G50) op 50 punten met elkaar vergeleken. Thema van de Atlas van 2020 was 'Sport'.

ongeorganiseerde sport de inrichting van de openbare ruimte een rol; zo is voor wielrenners een netwerk van fietspaden prettig en wordt hardlopen aantrekkelijker wanneer er in een stad mooie paden en parken zijn. Hierin voorziet Apeldoorn dus in ruimte mate.

Dit betekent overigens niet automatisch dat er ook bovengemiddeld aan sport wordt deelgenomen. Deelname aan sport wordt vooral bepaald door de bevolkingssamenstelling en -kenmerken en niet zozeer door het aanbod van sport.

8. Duurzaamheid

Apeldoorn wordt steeds duurzamer

De monitor duurzame gemeenten 2020 van Telos laat zien hoe een gemeente scoort op de drie duurzaamheidskapitalen, te weten de drie P's van People, Planet en Profit: het sociaal-cultureel, ecologisch en economisch kapitaal. Apeldoorn is op de ranglijst van alle gemeenten op plek 65 terug te vinden, van de 32 grootste gemeenten staat Apeldoorn op plek 6.

De bouwsteen van de duurzaamheidsbalans van Telos, die het meest raakt aan circulair, klimaat en energie is Ecologisch kapitaal. De score van Apeldoorn op Ecologisch kapitaal is met een score van 57,6% bijzonder goed te noemen (hoe hoger de score, des te beter kunnen ecosystemen natuurlijke- en menselijke verstoringen opvangen zonder blijvende schade op te lopen). Het ligt over de hele periode ruim boven de ons omliggende grote steden, mogelijk door de ruimte en natuur binnen de gemeente. Vanaf 2014 is er een stijgende lijn waarneembaar. Deze is vanaf 2016 overigens wel wat afgevlakt, maar wordt nu weer wat sterker. Alle gemeenten laten vergeleken met vorig jaar een stijging zien.

Tabel 17 Ecologisch Kapitaal (percentage)

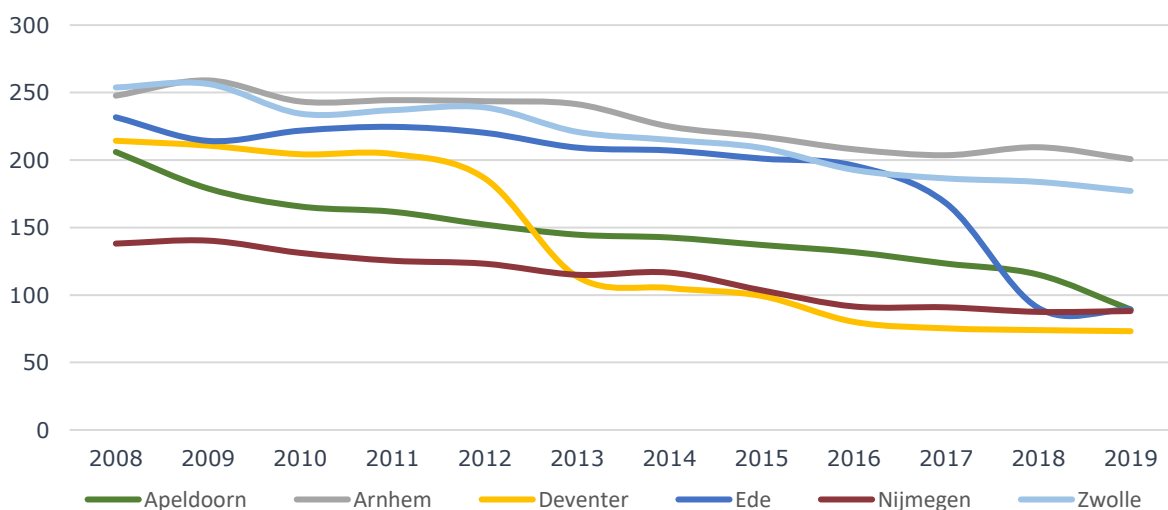
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Apeldoorn	52,1	54,3	55,1	55,3	55,7	56,7	57,6
Arnhem	44,1	45,2	46,3	46,5	46,6	50,1	52,1
Deventer	44,9	50,8	52,3	51,8	52,3	52,9	54,7
Ede	48,6	52,2	52,8	53,0	54,0	52,5	54,4
Nijmegen	46,0	47,4	48,2	50,1	51,9	55,0	55,2
Zwolle	47,1	50,8	51,6	53,1	54,3	53,4	54,6

Bron: Telos

Het aantal kg huishoudelijk restafval in Apeldoorn was relatief laag en neemt al jaren af

In onderstaande grafiek is te zien, dat Apeldoorn goed scoorde als het gaat om het aantal kg huishoudelijk restafval per inwoner. Cijfers over 2020 zijn nog niet voorhanden.

Figuur 13 Huishoudelijk restafval in kg per inwoner naar gemeente en jaartal

Bron: CBS

Hoe beter er afval wordt gescheiden, des te minder restafval er wordt geproduceerd. In o.a. de gemeenten Apeldoorn, Nijmegen en Deventer wordt via gedifferentieerde tarieven een prijsprikkel

gegeven zodat afval scheiden loont. Ook in Ede was dat in 2018 het geval. In de grafiek is te zien dat dit beleid werkt. Qua hoeveel restafval per inwoner moeten Apeldoorn, Ede en Nijmegen (allemaal net iets onder de 90 kg) in onze regio echter wel Deventer (73 kg) voor laten gaan.

Het energieverbruik van Apeldoornse huishoudens was gemiddeld

Dat Apeldoorn minder goed scoort op het gebied van energiegebruik blijkt uit onderstaande tabellen. Het gemiddeld elektriciteitsgebruik per woning per jaar was in Apeldoorn jaren hoger dan het Nederlands gemiddelde. In 2019 lag het verbruik iets boven het Nederlandse gemiddelde. Van de andere grotere gemeenten rondom Apeldoorn heeft alleen Ede een hoger elektriciteitsgebruik. Opvallend is ook dat het verbruik in Apeldoorn vergeleken met 2018 gelijk is gebleven.

Tabel 18 Gemiddeld elektriciteitsgebruik in kwh per jaar per woning

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	% 2012-2019
Apeldoorn	3.250	3.200	3.150	3.100	2.960	2.890	2.790	2.790	-14,2%
Arnhem	2.850	2.800	2.700	2.670	2.600	2.540	2.440	2.420	-15,1%
Deventer	3.150	3.100	2.950	2.870	2.800	2.770	2.680	2.590	-17,8%
Ede	3.400	3.550	3.350	3.220	3.160	3.100	2.890	2.880	-15,3%
Nijmegen	2.800	2.750	2.650	2.620	2.540	2.470	2.390	2.380	-15,0%
Zwolle	3.050	3.000	2.900	2.800	2.730	2.670	2.580	2.500	-18,0%
Nederland	3.200	3.150	3.050	2.980	2.910	2.860	2.790	2.730	-14,7%

Bron: CBS

Sinds 2012 is het gemiddeld elektriciteitsgebruik in Apeldoorn wel met 14,2% afgenomen. Dat is vergelijkbaar met de omliggende grote gemeenten, waar het varieerde van 15% tot 18%. Apeldoorn heeft vergeleken met de omliggende grote gemeenten relatief gezien de kleinste afname van het elektraverbruik. De afname in heel Nederland lag in deze periode (2012-2019) rond hetzelfde percentage als Apeldoorn.

Ook het gemiddeld gasverbruik is in Apeldoorn relatief hoog (zie hieronder). Het is niet alleen hoger dan het Nederlands gemiddelde, maar ook hoger dan dat van de omliggende grote gemeenten.

Tabel 19 Gemiddeld gasverbruik in m3 per jaar per woning

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	% 2012-2019
Apeldoorn	1.650	1.750	1.250	1.380	1.440	1.380	1.390	1.290	-21,8%
Arnhem	1.300	1.400	1.050	1.110	1.150	1.110	1.110	1.010	-22,3%
Deventer	1.500	1.600	1.200	1.230	1.280	1.210	1.200	1.130	-24,7%
Ede	1.600	1.850	1.350	1.390	1.430	1.350	1.370	1.230	-23,1%
Nijmegen	1.350	1.500	1.100	1.150	1.190	1.160	1.150	1.040	-23,0%
Zwolle	1.450	1.500	1.100	1.180	1.220	1.180	1.170	1.070	-26,2%
Nederland	1.500	1.600	1.200	1.250	1.300	1.240	1.270	1.180	-21,3%

Bron: CBS

De afname van het gasverbruik sinds 2012 was in Apeldoorn 21,8%. In alle omliggende grote steden was de afname sinds 2012 groter. In heel Nederland nam in deze periode het gasverbruik af met 21,3%. De toe- of afname van gasverbruik hangt ook veelal samen met de buitentemperatuur, met name in de winter.

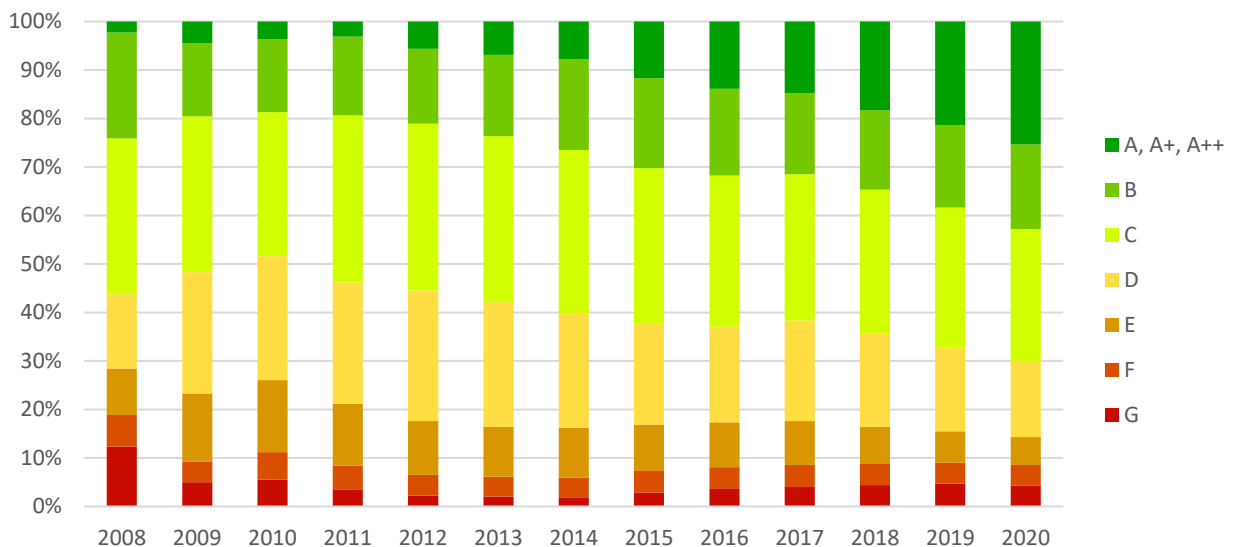
Vermoedelijk heeft de samenstelling van de woningvoorraad in Apeldoorn te maken met het relatief hogere gasverbruik vergeleken met de andere groter regiogemeenten. Apeldoorn kent relatief veel 2

onder 1 kap- en vrijstaande woningen, woningen die over het algemeen moeilijker warm te stoken zijn. Dat verklaart ook waarom Ede en Apeldoorn weinig van elkaar verschillen.

Steeds meer oog voor comfortabel en duurzaam wonen

De afgelopen jaren is er steeds aandacht gekomen voor duurzaamheid en gebruik van hernieuwbare energie. Ook op het gebied van wonen is dat het geval. De afgelopen jaren zijn er steeds meer energielabels voor woningen in Apeldoorn geregistreerd. In 2008 waren dat er nog ruim 1.400, in 2020 is het aantal gestegen naar bijna 42.500. Dit energielabel laat zien hoe zuinig je woning is en wat er nog gedaan kan worden om dit te verbeteren. Daarnaast geeft een energielabel ook een mate van comfort van de woning aan.

Figuur 14 Ontwikkeling geregistreerde energielabels Apeldoorn

Bron: RVO

De positieve ontwikkeling op het gebied van energieverbruik die we eerder in dit hoofdstuk zagen, zien we ook terug in de verhoudingen in de geregistreerde energielabels. Waar in 2008 nog 2% van de woningen in Apeldoorn met een geregistreerde energielabel een A-label (A, A+ en A++) had, is dat aantal gegroeid naar 25% in 2020. De verwachting is dat dit aandeel in de toekomst verder zal gaan toenemen.